

FREEDOM OF THOUGHT

A POPULAR SCIENTIFIC MONTHLY IN THE LITHUANIAN LANGUAGE

Mėnesinis Iliustruotas Mokslo ir Literatūros Laikraštis, leidžiamas Bendrovės, "Laisvoji Mintis" Chicago, Illinois.

Entered as Second-Class Matter February 3rd, 1915, at the Post Office at Chicago, Ill., under the Act of March 3rd, 1879.

No. 59

Chicago, Ill., Balandis (April) 1915

Tomas VI

Publisher & Editor Zigmond Vitkauskas.

INTALPA.

1. Nuo Laisvosios Minties Bendrovės, *Zig. Vitkauskas*, 1403
2. Tulos Kooperacijų Pasekmės, *Z. V-kas*.... 1404—1406
- I. Iš Gamtos Mokslų Srities. 1406—1412
 - a. Alkoholis Mokslo Šviesoje, *Z. Vitkauskas* 1406—1407
 - b. Evoliucijos Mokslas Paveiksluose, *Dennis Hird, A. M.*, vertė *J. Šliupas, M. D.*,..... 1407—1409
 - c. Laikui Slenkant, *J. J. Čižauskas*, 1410—1412
3. Kruvinasis Lietuvos Laikmetis. Kratų Chronika Pamečiui. Šnipai ir Išdavikai, *Dr. J. Šliupas*. 1412—1413
- II Šis Bei Tas iš Chronikos 1413—1415
 - a. Krikščionybės Susibankrutijimas, (b) Vokietijos Vaizba ir Finansai, (c) Žmonių Sveikata, (d) Mokslas ir Pažanga, (e) Nekrologija, (f) Tolimuose Rytuose, (g) Apie Kariaujančias Viešpatijas.
 4. Geležinis Vokietijos Valdonas, *Spėras*..... 1415—1416
 5. Keli Faktai apie Tuberkulozį, *Spėras*..... 1417—1417
- III Raštų Peržvalga, 1418—1420
 - a. "Socialdemokratas," *Alfa*. 1418
 - b. "Pažanga," *Z. V.* 1418—1420
 - c. Musų Literatura, *Kaukas*. 1420
 6. Pozityvė Filosofija, *Kaukas*, 1420—1421
 7. Mokėjimas Skaityti. Papal *N. A. Rubakin'a*, parašė *Sn.* 1421—1422
- IV Dailioji Literatura ir Dailė 1423—1425
 - a. Du keliu, *Zemaičių Antanas*. 1423
 - b. "Pasiutėlė," *Juozas Andriūšaitis*, 1423—1424
 - c. Dailės Vieta Gyvenime, *Merkio Banga*. 1424—1425
 8. Dieta, *Kaukas* 1425—1426
 9. Į Visuomenę, *Leidimo Komitetas*. 1426
- V Spauda ir Gyvenimas. 1427—1429
 - a. Musų Ydos, (b) Spauda ir Moterų Reikalai, (c) Žemė ir Kaip Jos Įgyti, (d) Kooperacijos reikalais, (e) Moskviečių atsišaukimas į Visuomenę, (f) Fondai.
 10. Svarbų Belgų ir Francuzų Žemės Plotą Užėmė Vokiečiai. *Dulcis*.

APTIEKA IR SPECIALE
VAISTAMS IŠDIRBINĖTI
CHEMIŠKA LABORATO-
RIJA. TURIME PARGA-
BENTŲ IŠ EUROPOS IR
LIETUVOS, VISOKIŲ
LIAUDIES MEDICINOJE
VARTOJAMŲ ŽOLIŲ IR
KITOKIOS RUSIES GY-
DUOLIŲ. : : : :

Gerais vaistais, teisingu ir mandagiu patarnavimu yra
visiems gerai žinoma

JUSTINO KULIO APTIEKA,

3259-3261 So. Halsted St., Chicago, Ill.

WHOLESALE & RETAIL
DEPT. STORE

TELEPHONE YARDS 1532

MUSŲ ATSAKANTIS
DARBAS, TEISINGAS
ŽMONĖMS PATARNAVI-
MAS IR GRYNI VAIS-
TAI.—MUS GERIAUSIAI
IŠGARSINA. : : : :

- IVAIRŲ VAISTAI.**
1. Arbata nuo kosulio: yra sutaisyta iš įvairių žolėlių žiedų, vartojamų mūsų liaudies medicinoje, išgydo nuo peršalimo ir kosulio.25c.
 2. Arbata kraujo valytoja: pagerina kraujo sankstymos valo (čistija) jį, ypač patariame vartoti ligonims, pasveikusiems iš po sunkių ligų.25c.
 3. Akims lašai: gydo akysopstą ir akių uždegimą.25c.
 4. Balsamas nuo kosulio: pasekmingai gydo sausą ir šlapią kosulį.25c.
 5. Bobro mėsa ir bobro lašai: šie vaistai yra žinomi jau iš senų-senovės, plačiai vartojami liaudies medicinoje.50c.
 6. Brilliantina: suminkština odą, priduoja veidui šviesią, spalvą ir švarumą.25c.
 7. Capsico Compound: gydo reumatizmą, neuralgiją, paralyžių, kraujo sukrekėjimą, skaudėjimą strėnų, sutinimą ir dantų gėlimą.25c.
 8. Dantims lašai: išmėginti ir pripažinti už geriausius, umai sustabdo dantų skausmą ir apsaugoja juos nuo gėlimo.25c.
 9. Linimentas nuo reumatizmo: (vartojamas į vidų ir iš lauko). Gydo nuo įsisenėjusio (chroniško) reumatizmo ir sustabdo skausmą ir gėlimą sąnarių.25c.
 10. Medikališkas krimas: gydo veido spuogus (inštirus-acne vulgaris), dedervines ir pleinėjimą, daro veidą skaistų ir šviesų50c.
 11. Nuo kojų prakaitavimo: (miltai ir lašai). Prašalina dvokiantį kvapą, sulaiko ir išgydo prakaitavimą. Svarbu, ypač vasaros laike, privalo kiekvienas, mylįs švarumą, turėti šį vaistą.25c.
 12. Nuo puslių ant kojų (kornų): (Pleisteris, mostis ir lašai. Prašalina skaudančias sukietėjusias pusles. 10c.
 13. Plaukams aliejus: sustabdo plaukų slenkimą, stiprina jų šaknis ir priduoja švelnumo.25c.
 14. Plaukams "Tonikas": naikina bluzganą (pleiskanę) suminkština plaukus ir prašalina jų riebumą.25c.
 15. Plaukams mostis (pamada): norintie turėti gražius ir švelnius plaukus, vartokite šią mostį.25c.
 16. Vaistai nuo galvos skaudėjimo. Milteliai (proškai): Umai sustabdo galvos skausmą paeinantį nuo vėjo užputymo ir persišaldymo.25c.
 17. Žirneliai arba tabletkos.25c.
 18. Trejanka (Trejos devynerios): sutaisyta iš įvairiausių, pargabentų iš Europos, gydančių šaknelių, žolėlių, žiedelių ir kitų augalų. Pastiprinančiai veikia ant viso kūno, vartojama su degtine (arielka).25c. Trejanka skystimo pavidale, bankutėse. 50c ir \$1.00

IVAIRIOS MOSTIS.

11. Mostis nuo slogų (slunkto-kataro) nosyje: gydo pasekmingai įsisenėjusį slogą.25c.
12. Mostis gydanti.25c.

Kas tik ko norite, mano aptiekoje viską gausite. Siunčiu gyduoles į kitus miestus. Norintieji jas išrašyti, malonėkite pridėti 5c. Persiuntimui. Rašykite:

JUSTIN KULIS, Aptiekorius, 3259-61 So. Halsted St., Chicago, Ill.

IN LIETUVIUS.

Geriausių, rimčiausių ir suprantamiausiai parašytų straipsnių visuomet rasite *Laisvojoje Mintyje*, kuri kaštuoja tik 2 dol. metams. Jei nori, kad tavo tie du doliarai atneštų tau daugiau naudos,—užsirašyk LAISVAJĄ MINTĮ.

Visuomet adresuokite:

Statement of the Ownership, Management, Etc.
of LAISVOJI MINTIS

Published at Chicago, Ill., for April, 1915

Editor, Managing Editor, Business Manager and Publisher
ZIGMOND VITKAUSKAS, 2627 Calumet Ave., Chicago, Ill.

Known bondholders, mortgagees, and other security holders, holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities: None.

ZIGMOND VITKAUSKAS.

Sworn to and subscribed before me this 23rd day of April 1915.

(Seal)

JOSEPH A. AMBROSIUS, Notary Public.
(My commission expires October 4, 1917)

Išsiųdink
šiandien

Tiktai \$1.00 doleris

Kiekvienam lietuviškame name privalo rasti
EDMUNDO STEPONAIČIO RAŠTU KNINGA.

Steponaitis buvo vienas iš pirmųjų mūsų jaunujų rašytojų, kurie duoda mums pradžią grynos literatūros srovei, kurių visų pirmiausias tikslas jau nebien žadimas tautos, visuomenės sąmonės bet ir gaivinimas, tvėrimas pačios dailiosios mūsų raštijos.

Taigi dailių poezijos ir prozos rinkinį galima gauti tiktai už \$1.00 pas:

AL. STEPONAITIS,

142 So. 8th St.

Brooklyn, N. Y.

"LAISVOSIOS MINTIES" KNINGYNE ir visuose kituose kningynuose ir krautuvėse. Reikalaukite visur. Reikalaujame agentų kiekvienoje Lietuviais apgyventoje vietoje. Uždarbis geras. Klauskit apie sąlygas.

FREEDOM OF THOUGHT

A POPULAR SCIENTIFIC MONTHLY IN THE LITHUANIAN LANGUAGE

Mėnesinis Iliustruotas Mokslo ir Literatūros Laikraštis, leidžiamas Bendrovės, "Laisvoji Mintis" Chicago, Illinois.

Entered as Second-Class Matter February 3rd, 1915, at the Post Office at Chicago, Ill., under the Act of March 3rd, 1879.

No. 59

Chicago, Ill., Balandis (April) 1915

Tomas VI

Publisher & Editor Zigmond Vitkauskas.

NUO LAISVOSIOS MINTIES BENDROVĖS.

—o—

Imdamas *Laisvają Mintį* nuo gerb. Dr. Jono Šliupo turėjau omenyje sutverti jos leidimui bendrovę. Taip staigiai *Laisvoji Mintis* perėjo į mano rankas, kad apie bendrovės sutvėrimą iš kalno nebuvo kada ir pamąstyti. Kuomet *L. Mintis* persikėlė iš Scrantono, Pa. Chicagon, kuomet redakcija ir administracija galutinai susitvarkė, tuomet ir vėl pradėjau rūpintis bendrovės sutvėrimu. Ir tas pasisekė. Bendrovė tapo sutverta po vardu *Laisvoji Mintis Publishing Company*. Bendrovė bus inkorporuota Illinojaus valstijoje. Jau paduota aplikacija dėl čarterio. Kasininkas p. J. K. Valinskas užsistatė 500 dol. kaucijos. Šį *Laisvosios Minties* numerį išleido jau ne p. Vitkauskas, bet *Laisvoji Mintis Publishing Co.*

Bendrovės nariai susideda iš šėrininkų (pajininkų). Šėros prekė—10 dol. Kiekvienas lietuvis, nežiurint, kur jis negyventų, gali prigulėti prie *Laisvoji Mintis Publishing Co.*, nusipirkdamas nemažiau, kaip vieną bendrovės šėrą.

Tuli žmonės yra palinkę manyti, jei laikraštis, kurį išleidinėjo vienas asmuo, pereina bendrovės rankosna, tas jau reiškia prastą finansinį laikraščio stovį. Tuluose atvėjuose gal tas ir teisybė, vienok *Laisvoji Mintis* neperėjo bendrovės rankose dėl silpno finansinio stovio. Teisybė, kuomet gerb. Dr. J. Šliupas prikaltino mane imti *L. Mintį* ir dirbti pradėtąjį jo darbą, turto visai neturėjau, tečiau tas dar nereiškia silpną finansinį *L. Minties* padėjimą. Ją palaiko ne piniguočiai, bet skaitytojai ir draugai, kurių *L. M.* turi nemažą būrelį. Dėl finansinio padėjimo *Laisvoji Mints* ir toliau galėjo išeidinėti vienos ypatos leidžiama.

Paėmęs laikraštį savosna rankosna radau tulus neaiškumus. Laikraščio cirkuliacija buvo gerokai už-

leista. Agentų nė vieno nebuvo. Šį dalyką man jau pasisekė sutvarkyti. Laikraščio cirkuliacija, nežiurint į blogus laikus ir bedarbę, žymiai paugėjo. Atsirado geros valios žmonių, kurie išsijuose platina *L. Mintį*. Tuoju, į porą mėnesių laiko, agentų štabas susidarė iš 25 ypatų, kurios gyvena įvairiose Suv. Valstijų dalyse.

Tik paėmęs *L. Mintį* nuo gerb. Dr. J. Šliupo tuoj ją padidinau ant *keturių* puslapių. Toliau noriu ją padaryti bent 32 puslapių. Trokštu ją padaryti populiariškai mokslišku žurnalu. Tokius darbus vienam žmogui yra sunku ir tiesiog negalima atlikti. Čia reikalinga organizatyvė jiega. Toji jiega ir esti *Laisvosios Minties* Bendrovė, kuri netik išleidinėš laikraštį, bet dar pardavinės ir platins visas lietuvių kalba spausdintas, o ypač Dr. J. Šliupo parašytas, kningas. Išleisime ir naujų kningų. Ypač moksliskąsias kningas galėsime puikiai iliustruoti, nes *L. Mintis* jau dabar turi daugiau 600 klišių, kurias galėsime naudoti.

Tvirtai tikime, kad dabar *L. Mintis* pasidarys da populiariškesnė, ras da daugiau priejautos visuomenėje. Tad kviečiame visus viengėncius, kurie myli apšvietą, mokslą ir rimtus laikraščius skaityti, skaityti, platinti ir visokiais budais remti *Laisvają Mintį*, kaipo seniausį, pažangų, rimtą ir moksliską mėnesinį laikraštį. Taigi tie, kurie pritariate kulturingam mūsų darbui, stokite į *Laisvosios Minties* Bendrovę, nusipirkdami bent vieną antrą šėrą. Tikėdami rasti da didesnį tarp *L. Minties* draugų ir prietelių prielankumą, pasiliegame

Su tikra pagarba,

"L. M." B-vės narių varde,

Zig. Vitkauskas,

"L. M." B-vės Pirm.

P. S. Laiškus, etc., etc. siųskite: "Laisvoji Mintis,"
2627 Calumet ave., Chicago, Ill.

TULOS KOOPERACIJŲ PASEKMĖS.

—o—

Gal nėra dailesnio dalyko už bendrąjį darbą. Toks darbas sėja tarp žmonių draugiškumo sėklą, iš kurios ilgainiui išauga, išsivysto pageidaujami elementai. Tas bendras darbas, toji santarvė, supranta, daugiausia apsieiškia pavyzdingose kooperacijose.

Senas priežodis sako, "Be vienybės, nėra galybės." —Tas yra netik teisybė, bet praktiškame gyvenime galima tai net demonstruoti. Be atsakančios, organizatyvės spėkos nesistoją joki žymesni darbai. Kur vienybė, ten pasirodo josios vaisiai. Pavyzdžių nestokuoja.

Vaizboje vienybė yra labai reikalinga. Be jos čia apsieiškia žiauri ir nepageidaujama konkurencija, kuri tik su mažu išėmimu veikia visuomet išduoda prastą pasekmę.

Prie atsakančios konkurencijos reikalingos tulos ypatybės. Pirmon vieton konkurentui reikalingi vaizbiški gabumai, kuriuos ne kiekvienas turi; toliau reikalingas kapitalas. Kartais pasitaiko taip, kad žmogus turi pinigų, bet esti prastu vaizbiu. Kitas asmuo vėl turi, taip sakant, įgimus vaizbiškus gabumus, neturi kapitalo. Iš to aišku, kad prie vaizbos yra reikalingi du principai: (1) kapitalas, (2) atsakančios sumanumas, kaip vaizbą vesti. Be šių dviejų vyriausių principų sunku būti vaizbiu. Šiame atvejuje pirmasis asmuo, kuris turi pinigų ir nežino, kaip vaizbą vesti—skursta. Antrasis, nors ir gabus vaizboje, visgi ja negali užsiimti, nes stokuoja kapitalo. Šiuodu abu susijungusiu žmogumi gali vesti pavyzdinę vaizbą. Toks arba panašus kelių ypatų į krūvą susijungimas vienam darbui dirbti ir esti pirmas kooperacijos principas.

Iš kurios pusės į konkurenciją nežiūrėtume visgi aišku, kad ji neduoda gerų rezultatų. Pirmon vieton su ja yra artimai surišta pagieža, kerštas, neapykanta. Kur yra neapykanta, ten negalime ko gero laukti. Tačiau pavienės ypatos, kurios užsiima įvairiomis vaizbomis, negali apsieiti be konkurencijos. Vaizboje konkurencijos negalima išvengti. Kuomet psireiškia konkurencija, tuomet pasirodo ir kiti su ja surišti kenksmingi elementai.

Imant atidomai darbo įstaigas atrandame, kad didžiausias darbininkų išnaudojimas apsieiškia privatinų ypatų vaizbos įstaigose. Visų šių įstaigų svarbiausias principas ne darbininkų gerbuvis, bet pelnas. Kooperacijos visuomet mažiau žiuri į pelną, o daugiau atkreipia dėmesį į darbininkų reikalus ir žmoniškumą.

Neimant domon kitų gerųjų kooperacijų pusių reikia neužmiršti to, kad kooperatoriai susiduria ir

sprendžia įvairius vaizbos reikalus. Tas juos supažindina su vaizba, supažindina su kasdieniniais žmonių reikalavimais ir podraug judėjimu. Be abejonės kooperacijų nariai, kaip taisyklė, visuomet yra geresni šalies piliečiai, veiklesni ir sumaningesni žmonės. Jau ir iš šio atžvilgio nūdien už kooperacijas verta agituoti.

Kada nors, vienokioj ar kitokioj formoj, gal įvyks nūdien plačiai skelbiamas socializmas. Apie tai nėra ko daug dvejoti. Tačiau kol tas įvyks, kad praslinks nemaža laiko abejonės irgi negali būti. Gyvenimas jau ir dabar yra iki valiai sunkus. Idant žmonės galėtų šiek-tiek pasekmingiau palengvinti sunkaus gyvenimo našta, turi tvirti kooperacijas. Jas betverdami jie išdalies apsisaugos nuo kompanijų agentelių ir tokio didelio savęs išnaudojimo.—Tai aplamos mintys apie kooperacijas. Dabar apie lietuvius.

Tarp Amerikos lietuvių vos keli yra augščiau vaizboje pakilę. Likusieji-gi tik skursta. Skursta delto, kad nemoka vaizbos, bet daugiau skursta delei kapitalo stokos. Šio skurdo prašalinimui kooperacijos yra vienatinis vaistas. Amerikos lietuviams yra reikalingos kooperacijos su pavyzdinga tvarka. Tokios visuomeniškos vaizbos įstaigos pakels mus medžiagiškai ir dvasiškai. Apie tai, kiek plačiau magistras, dviejų nuomonių negali būti.

Bet gal norime sužinoti, ar kooperacijos atneša nors kokią naudą jūjų tvėrėjams? Į tai atsakysiu Myrick'o privestomis iš kooperacijų gyvavimo ir veikimo skaitlinėmis.

Pirmiau, negu eisiu prie skaitlinių turiu pažymėti, kad Myrick'as pažymi savo veikale*) net 26 įvairius mierius, delei kurių žmonės privalėtų tvirti kooperacijas. Jų tarpe, mano supratimu, svarbesnės yra šie:

1. Kooperacijos skleidžia tarp žmonių pasisekimą, rimtumą, moralę, inteligentiškumą, kaimyniškumą, mielaširdingumą ir padaro žmones gerais piliečiais.

2. Jos atlygina darbininkams gerai už darbą, prisideda prie žmonių laimės ir daugina kapitalą.

3. Žmonės patys gali tarp savęs pasidalinti savo uždarbį, azuot jį krauti individualų kišeniuose.

4. Kooperacijos yra tai vienatinis ir tikras minios pažangai kelias.

5. Kooperacijos auklėja rimtą sąmonę, gerą valią ir temperamentą.

6. Kooperacijos nužemina prekes, suartina išdirbėjus su naudotojais, duodamos pirmiesiems gerą uždarbį ir aprupindamos antruosius gerais produk-

*) How to Cooperate, by Myrick, P. 20-22.

tais.—Taip tai kalba Myrick'as apie kooperacijos, jų funkcijas ir pasekmes. Čia pridėčkai yra bereikalingi.

Kooperacijos yra palyginamai jaunutė organizatyvės vaizbos idėja. Historijoje yra įrašyta, kad kooperatyvis judėjimas Anglijoje prasidėjo apie 1771 metę. Iš karto ši idėja buvo labai miglota, bet toliau surado naujus jai pritarėjus ir jos platintojus bei realybėn vykdytojus. Neilgai trukus Anglijoje pradėjo tvertis kooperacijos, kurių pasisekimui, reikia pripažinti, nėra ribų.

1844 m. nedideliame Anglijos miestelyje, Rochdale, susitvėrė, gal pirmutinė, iš 28 ypatų kooperacija. Pamatinis kooperacijos kapitalas buvo \$140. Iš pradžios gyvenimas, suprantama, buvo labai vargingas, skurdus, vienok kooperatoriai visomis įeigomis varė pradėtąjį darbą pirmyn. Po keletos metų kooperatyvio veikimo pasirodė iš karto netikėti ir nelaukti rezultatai. Negana, kad kooperacija sustiprėjo finansiškai, bet dar rado užuojautos plačiose miniose.

Ilgainiui kooperatoriai jau turėjo pelno, kurį dalinos tris kartus į metus. Dar jie neužmiršo paskirti tulą uždarbio dalį apšvietos reikalams ir vaizbos praplatinimui.

Pagalios Rochdale kooperatoriai išdirbo ypatingą sistemą, kurią pavadino šio miestelio vardu. Pagal šią sistemą kiekvienas kooperacijos narys, nežiūrint į tai, kiek jis kapitalo kooperacijoje neturėtų, balsavimo metu turi vieną balsą.

Praslinkus keletai metų minėta kooperacija pradėjo systematiškai paskirti apšvietos reikalams 2½% viso uždarbio. Dabar jau ji turėjo nuosavus žemės plotus, triobėsius, krautuves, garlaivius, rakandus, vedė keletą prakalbų ir pamokų kursų, turėjo skaitlyklas, pavyzdžius viešuosius kningynus. Taip tai veikė nedidelė Rochdale kooperacija, kuri ilgainiui išaugo į milžiną.

1890 m. pabaigoje, minėta kooperacija, kurią sutvėrė 28 ypatos, kuri pradėjo savo gyvenimo dienas su \$140 kapitalo, dabar ji jau priskaitė 11,352 narių. Jos kapitalas pasidaugino iki \$1,811,790. Reiškia, per 46 metus kooperacijos turtas užaugo nuo \$140 iki \$1,811,790. Kitaip-gi sakant, šiame palyginamai neilgame gyvenimo periode kooperacija padarė gryno pelno \$1,811,650.

Kooperacijos turtas yra žmonių turtas. Jie jį gali sunaudoti geriausiems savo reikalams. Prie galo reikia neužmiršti ir to, kad kooperacijos neduoda vienam žmogui per daug įsigalėti vaizboje ir toliau tokia savo gale kenkti kitiems.

Tuose pačiuose metuose kooperacija turėjo apyvartos už \$1,352,915. Nuo to gryno pelno kooperacijai liko \$238,820. Be centralinio skyriaus dabar ji

turėjo net 23 įvairius kitus. Turėjo kningyną, kuriame rados 15,000 kningų valumų, turėjo 19 skaitlyklų ir vedė keletą įvairių pamokų klasių.—Tiek daug spėjo nuveikti kelių žmonių sutverta, iš karto labai neįžymi, Rochdale kooperacija.

Apie Leeds'o kooperaciją ir-gi nemažiau galima papasakoti. Ji prasidėjo be didelio išteklaus ir neįžytaus narių skaičiaus 1890 m. Ji narių turėjo 26,000, kapitalo \$1,500,000 ir metinė vaizbos apyvarta siekė \$3,000,000. Dividento mokėjo, aplamai skaitliuojant, 11%.

1889 m. kooperatyvės Anglijos draugijos labu turėjo 963,954 narius. Jų pajinis kapitalas siekė \$48,389,935. Skolinamasis kapitalas—\$5,106,470; fondų kapitalas—\$1,995,235. Susivienijusios kooperatyvės Anglijos draugijos labu turėjo \$55,491,640 kapitalo.

Tuo pačiu laiku šių draugijų neparduotų prekių vertė siekė \$14,817,795; laukų, namų ir kitokio nejudinamojo turto turėjo už \$21,515,030; investmentai siekė \$23,617,905. Tų metų vaizbos depresijai buvo paskirta \$887,335. Kartu paėmus matome, kad kooperatyvės draugijos turėjo įdėjusios \$60,838,065.**)

Pačios skaitlinės yra jau taip iškalbingos todėl prie jų yra bereikalingi ilgesni išvedžiojimai. Jei kooperacijos yra tinkamai ir sąžiningai vedamos, jos visuomet duoda pelno kooperatoriams. Prie visko, ką jau augščiau esu pasakęs, da paduosiu tulas skaitlines iš kooperacijų srities ir tuo užbaigsiu rašinį. Tyčia paėmiau senas skaitlines, taip sakant, devyniolikto šimtmečio, nes jos man pasirodė daugiau patikėtinomis.

1889 m. 400 įvairių Anglijos draugijų per metus pardavė prekių už \$135,645,960. Operavimo išlaidų turėjo \$7,589,570 arba apie 5.5% nuo pardavinių. Metinis pelnas siekė \$17,133,490. Iš šių pinigų paskyrė edukacijos ir apšvietos reikalams \$132,885; labdariniams darbams—\$43,745. Propagandos ir vaizbos reikalams apie \$2,971,122. Liko pelno \$13,985,738 arba apie 11%. Už įdėtus bankose pinigus jos paprastai moka 3%. Tokiu budu matome, kad kooperacijos valioja mokėti net 11% arba 8 kartus daugiau už bankus.

Galima sakyti, kad čia apkalbamosios kooperacijos turėjo nepaprastą pasisekimą. Jei ir taip būtų, visgi nesinori tikėti, kad atsakančiai vedamos kooperacijos neduotų gerų rezultatų.

1859 metuose Vokietijoje buvo tik 80 bankų, prie kurių prigulėjo 48,676 dalininkai. Jau 1905 metuose toje garsioje šalyje randame net 1,020 bankų, prie kurių prigulėjo net 586,595 dalininkai. Tatai matome, kad ir jai yra maž-daug operuojami ant kooperatyvių pamatų.

**) How to Cooperate, by Myrick, P. 29.

Kitose šalyse daugiausia kooperacijų steigia darbininkai. Tokio darbo jau tik negalima nepagirti. Jie tuo, pirmon vieton, išdalies gerina savo buvį, o antron vieton, kuomet užėina streikas arba bedarbė, randa žymią paspirtį iš kooperacijų.

Kooperacijos randasi netik Anglijon, Vokietijon, bet jų nestokuoja, Francuzijon, Šveicarijon, Australijon, kitą kart buvusion laimingon Belgijon, Holandijon ir kitose šalyse. Tik tarp lietuvių kooperacijos, galima sakyti, yra taip sakant eksperimentaliniame stovyje. Po teisybei, tulose lietuvių kolonijose susitvėrė kooperacijos, bet jos neturėjo žymaus pasisekimo. Dar ir nudien amerikiečiai turi kooperacijų, bet visos jos, tiesiog pasakius, tik skursta.

Skurdo priežastys gali buti net kelios. Gali skursti dėl to, kad žmonės joms nesympatizuoja, gali skursti dėl stokos harmonijos, o tankiausiai, tur but, skursta dėl neatsakančių jų vedėjų. Šiaip ar taip, visgi mūsų kooperacijos nėra tobulios. Reiktų stengtis jas tobulinti, nes tuo žymiai pagerintume savo materijalį buvį. Geras kooperacijas turėdami, kuomet prieitų reikalas, galėtume aukoti stambesnes aukas netik tėvynei, bet dar be abejonės galėtume

įsteigti visuomeniškas įstaigas, kurių mes nudien labai pasigendame.

Tokios didelės lietuvių kolonijos, kaip Chicago, neturi tautiškojo arba visuomeniškojo namo. Lietuviams, matyt, dar neatsibodo landžioti po smuklininkų sales. O tokį namą juk būtų lengva pastatyti. Paveizdon, jei Chicagoje turėtume 15—20 kooperacijų, kurios per metus duotų pelno 400—500 dol. Tokiu būdu tik per vienus metus sučėdytume apie 3,000 dol. Už 3—4 metų turėtume pavyzdinę visuomenišką namą, kuriame loštume teatrus, darytume balius, laikytume susirinkimus, etc. Jei tik atsakančiai užsiimtume kooperacijų reikalais nėra abejonės, kad mes už gautąjį iš kooperacijų pelną pastatytume vieną-antrą visuomenišką namą, bet dar galėtume pastatyti nevieną ir mokyklą. Tik, suprantama, kooperacijos turi buti truputį tobulesnės, negu jos iki šiol buvo.

Dėlei vietos stokos priseina dalyką užbaigti. Šią mintį galima kiek plačiau išvystyti savaitraščiuose, nes ten yra daugiau vietos, tai viena, o antra—tai bėgantieji dienos reikalai.

Z. V—kas.

Iš Gamtos Mokslų Srities

Z. Vitkauskas.

Alkoholis Mokslo Šviesoje.

—o—

Smegenys ir Apkalbėjus ypatingas kuno vienukes-nerdirgsniai. velius, prisieina pakalbėti ir apie smegenų nervus arba dirgsnius. Dirgsnių opumas yra labai didelis. Šiąją jų patybę negalima perplačiai apkalbėti. Čia bandysiu nors paviršutiniai susipažinti su smegenimis ir su jų nervų opumu. Tai darau, nes kuomet kalbėsiu apie alkoholio veikmę žmogaus kune, tada, manding, rasi aiškiau suprasime alkoholio blėdingumą.

Visas žmogaus kunas yra išnarstytas neapsakomai plonais ir opiais siuleliais-neuronais. Be šių siulelių, ypatą neturėtų jokio jausmo. Šie siuleliai sunėša smegenyse visus impulsus ir tokiu būdu asmuo jaučia. Jeigu tulos kuno dalies arba organo nervai yra sugedę, tas ypato organas arba kuno dalis yra bejauslė, tas reiškia, kad nervai

neneša impulso į smegenis. Jeigu, paveizdon, prikišame pirštą prie ugnies, tuoj jaučiame skausmą; jei pridėdame ranką prie ledo, tuoj jaučiam šaltį; jei užsigau name tulą kuno dalį—tuoj jaučiame skausmą. Bet, atžagarai, jei prikištume prie ugnies bejauslį pirštą,—tas nepadarytų, ant jo jokio efekto. Yra žmonių, kurie turi sustingusias tulas kuno dalis ir jų visai nevaldo. Kame dalykas? Iš kokios priežasties tulos kuno dalis yra bejauslės?—Jų dirgsniai, kurie neša impulsus į smegenis, yra visai apmirę ir neveikia. Kitaip sakant, tarp tos kuno dalies ir smegenų nėra jokio susinėjimo. Čia aiškiai matome, kaip yra svarbūs dirgsniai.

Dirgsnius galime lengvai prilyginti prie telefono vielių. Kaip prie telefono viename gale paleistas žodis atsiduria kitame gale stovinčio žmogaus ausyse, taip panašiai dasilytėjimas tulos kuno dalies užgauna dirgsnius, kurie nuneša šį impulsą smegenyse ir ypata jaučia gerą, ar prastą efektą.

Paimkime senelį, liguistą asmenį, arba, iš dalies, girtuoklį ir atidžiai juos tēmikime. Ką matome?—Jie visi yra sustingę, mažajausliai ir nerangūs. Gal jieškosime priežasčių?—Galime jas surasti dirgsniuose. Jų visų dirgsniai yra apmirę ir atsakančiai nedirba,—štai ir svarbiausios atbukimo priežastys!—Be sveikų nervų, jokiū būdu negali būti sveikas kunas.

Kiek yra kune neuronų, kurie perneša impulsus į smegenis,—niekas tikrai nežino. Skirtingi fiziologistai paduoda įvairius skaičius. Galime jiems tikėti, galime ir netikėti. Iš šių skaičių vienok sužinome, kad žmogaus kune randasi neapsakoma neuronų daugybė.

Michael Hendrich Fitch savo garsiaame veikle bekalbėdamas apie žemesniųjų gyvunų ir žmogaus proto tobulumą pasakė, kad į smegenis, lyg kokion telefonon stotin, sueina net 3,000,000,000 (trīs bilionai) neuronų*). Iš šių minčių galime maž-daug suprasti, kaip tankiai žmogaus kunas yra išnarstytas neuronais.

Kaip neuronai perneša impulsą nuo lypšteltos vietos į smegenis,—tikrai nėra žinoma. Šis neuronų veikimas yra taip nežymus, jog mokslininkai besinaudodami ir geriausiais įrankiais to negalėjo susekti. Šis faktas da kartą pažymi neuronų mažumą. Jei jie yra maži, tai, suprantama, ir opūs. Idant neuronai atsakančiai veikty žmogaus kune, kunui yra neatbutinai reikalingas švarumas, atsakantis maistas, tinkamas poilsis, atsakantis ir be rūpesčių miegas. Kuomet bile kokiais vaistais, arba alkoholiu pradėdi nuodinti kuną, nuodiji smegenis, nuodiji neuronus, nuodiji jų veikimą ir nuodiji kuno veiklumą bei jauslumą. O reikia įsitėmyti, kad tokiam kuno nuodijimui nekažinkiek tereikia alkoholio.

Paviršutiniai tiek tepasakiau apie smegenis ir nervus bei neuronus. Palikau šalin pinkliuotus neuronų veikimus, nes, manau, užtenka skaitytojui duoti mažą ir aplamą supratimą apie smegenis ir nervus.

Čia nieko nesakiau apie smegenų dalis, k. v., priešakinę smegenų dalį, užpakalinius smegenis, vidurinius smegenis ir t.t. Nič nieko nesakiau ir apie platesnes ir ypatingas šių dalių funkcijas. Manau apie tai čia būtų bereikalinga kalbėti. Tai yra fiziologijos dalykas.

Paviršutiniai susipažinę su žmogaus kunų ir nerveliais iš kurių jis susideda. Turime aplamą nuomonę apie cėles ir jų organus. Šiek-tiek, nors labai paviršutiniai, susipažinome su kuno neuronais, jų veikimu ir skaičiumi,—dabar mėtas pakalbėti apie patį alkoholį ir jojo veikimą. Pradedu rašyti šiek tiek nuo tolimesnių laikų.

*) *The Physical Basis of Mind and Morals* by Michael Hendrich Fitch. Trečioji laida.

Dennis Hird, A. M.,

Vertė J. Šliupas, M. D.

Evoliucijos Mokslas Pavėiksluose.

Kita labai interesinga grupė, tai marzupialiai (krepšiuočiai). Šie mažyčiai krepšiuoti gyvunėliai (Fig. 128—134) esti gerai reprezentuojami. Jie taip buvo skaitlingi ir taip ankstyvi mammalių (žindžių) istorijoje, kad mažai tegalima abejoti, kad jie,

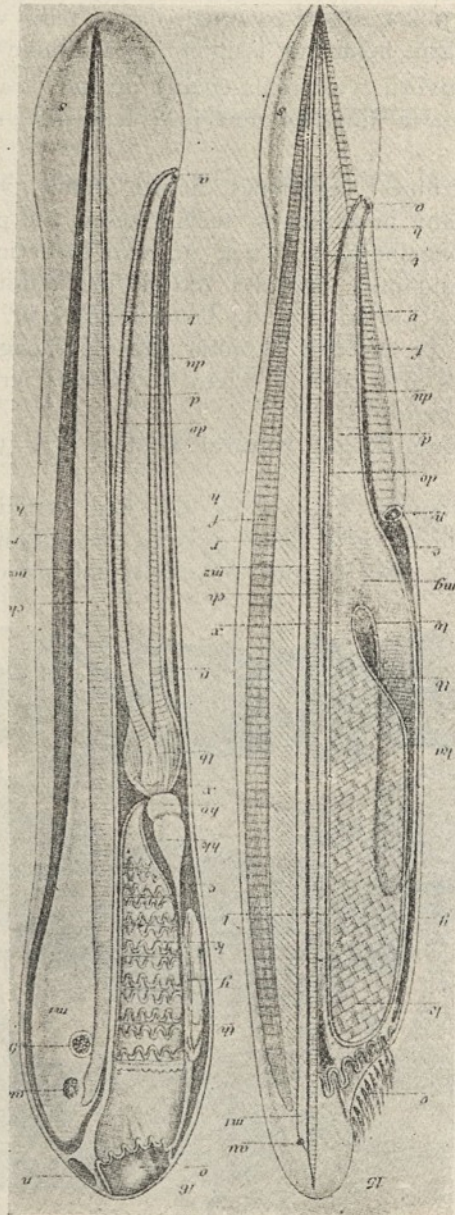

Fig. 116, grupė IX.—*Au*, akis; *a*, anus; *b*, pilvo raumens; *c*, uždangalo tuštuma; *ch*, chorda; *cl*, cloaca; *cs*, chordos makštis; *d*, alimentaris kanalas (grobas); *do*, pakalinė sienelė grobo; *du*, pilvinė grobo sienelė; *e*, ovarium; *en*, endostylum; *f*, peleko briauna; *g*, girdėjimo puslaitė; *h*, raginė plota; *hd*, testikulūmai; *hk*, širdies ventrikulum; *hv*, širdies aurikulūm; *hz*, širdis; *i*, ova; *k*, pažiaunės; *ka*, branchinė arterija; *l*, corium (cutis); *lv*, jākno; *lv1*, priešakinis jākno galas; *lr*, jākno vėna; *m*, smegeninė dudelė; *m1*, cerebralė pus-

laitė; *m2*, nugarkaulio smegenis; *ma*, priešakinė atvara nuo *m2*; *mb*, raumenių ligamentai; *mg*, skrandis; *mh*, burnos duobelė; *mp*, raumenių plotas; *mt*, apsiautalas; *n*, nosis; *o*, burna; *p*, pilvo skylutė; *V*, išmatų skylutė (cloaca); *2*, pakalos raumenis; *s*, vuodegos pelekas; *sl*, spermų duktas; *sm*, jo atvara; *ss*, jautimo organai; *t*, aorta; *th*, glandela thyroidea; *u*, pašalinis kanalas apsiautalo raukšlių; *v*, po-grobinė vėna; *x*, galas branchinio grobo ir jaknų grobo; *y*, gerklės vagutė.

kaipo grupė, randasi tiesioginėje prabočių linijoje, nors didieji krepšiuoti gyvūnai, dabar tebegyvuojanti, kaip kangaru, bene bus išsiplėtoję pašalinėje linijoje.

Insektivorų (vabzdžia-ėdžių) grupė yra nemažiau įdomi, ir žingsnis nuo jų į lemuras yra lengvas.

Platyrhinės beždžionės neturi mums vertės iš atžvilgio ant protėvystės, tečiau keletą jų paduodame, kad pagelbėjus šiek-tiek suprasti stebėtinus įvairumus, randamus pas dvi dideli beždžionių grupi, po to, kaip jos nutolo nuo bendrų pratėvių.

Nauji tyrinėjimai paremia pažvalgą, pagal kurią katarhinės arba Senojo svieto beždžionės, yra tikrais žmogaus gentimis.

Kningoje Royal Natural History (p. 38) skaitome:

“Zoologistai kaujasi už tai, kad, leidžiant, jog tula evoliucija esti tikru gyvūnų prasidėjimo išaiškinimu—ir visi tinkami preparodymai prirodo, kad

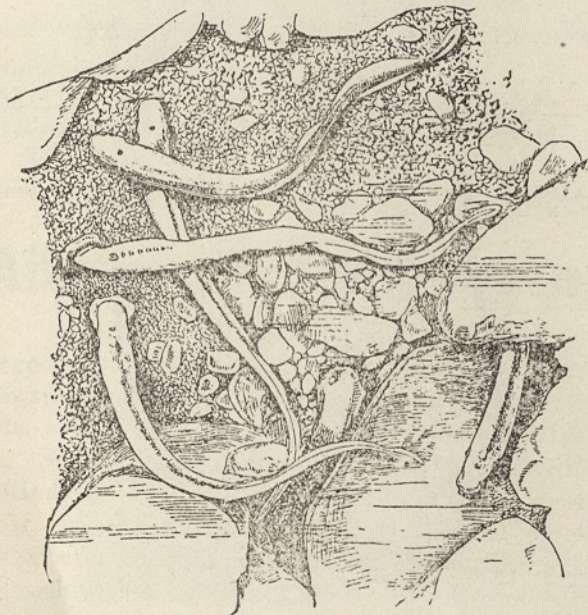

Fig. 117, grupė X.—Nėzės (*petromyzon Wilderi*) metanėcios ikrus. Jas taip-gi vadina cyclotomomis, apvalburnėmis. (žr. Fig. 108 ir Fig. 109, dalyje I.

taip yra—žmogus, sulyg savo kuno struktūros, esti taip arti surištas su augštesnėmis beždžionėmis, kad bent iš šito atžvilgio nėra galima kitaip, kaip manyti, jog jis turėjo tolygų prasidėjimą.

“Ir, sulyg tos pažvalgos, abu—žmogus ir į ji panašios beždžionės yra laikomi kaip išdriktos šakos, pavįsusios iš bendrų prabočių, senai jau išmirusių, ir tiek nepanašūs į jeib-kokią begyvuojančią

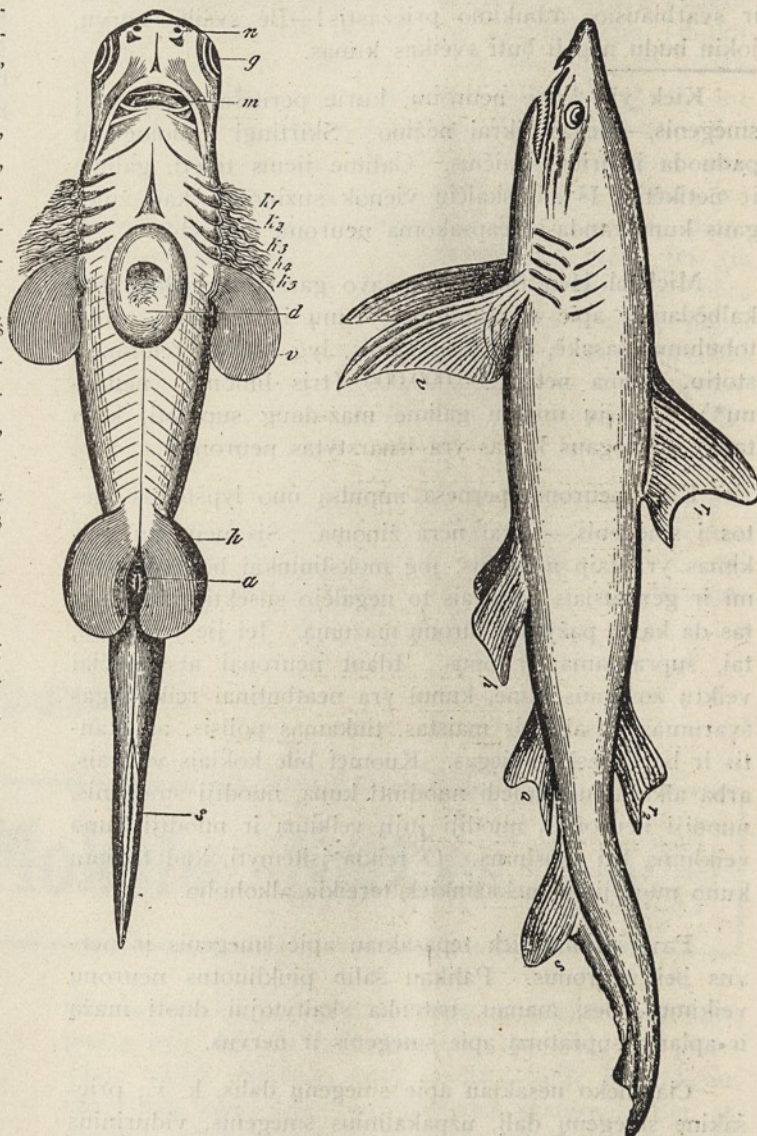

Fig. 118, grupė XI.—Po kairei turime akulos gemalą, apatinę dalį. *v*, krutinės pelekai (priešakinieji penkios poros pažiauninių plyšių); *h*, pilvo pelekai; *a*, anus; *s*, vuodegos pelekai; *k*, išlaukinis pažiaunų kuokštėlis; *d*, trynio krepšelis (iš didesnės dalies nupjautas); *g*, akis; *n*, nosis; *m*, burnos vagutė.—Po dešinei—tai žmogėdė akula. Iš kairio šono išveizda, *r1* pirmas, *r2*, antras pakalos pelekas; *s*, vuodegos pelekas; *a*, anaus pelekas; *v*, krutinės pelekai; *h*, pilvo pelekai. Akulos—tai žemiausioji rušis žuvių Elasmobranchų (žr. pirmoje dalyje).

beždžionė, kiek tokios beždžionės nepanašios į patį žmogų. Gorilla ir čimpanzė manomai pavįsusios yra iš beždžionių, kurios nudryko nuo bendro prabočių kelmo, potė kaip tapo pasavinti žmogiški atributai septyniolikos vertebrų tarpe sakrumo ir kaklo, ir kaip prarado centralį kaulų riešė.”

Stebėtinai įdomu yra turėti šią kaulų atradimą, kad žmogus bent tulą laiką pergyveno, po bendrų prabočių, draugėje su gorilla ir čimpanze.

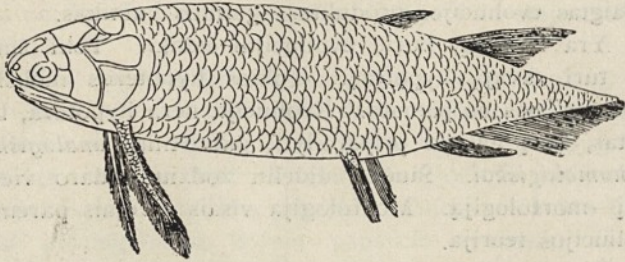

Fig. 119, grupė XII.—Viršuje yra *Devoniškis crossopterygius*. Viduryje—tai *Jurassiškis crossopterygius*. *a*, jugularės plotos; *b*, trys grobluoti žvyniai. Žemai—tai tebgyvenantis *crossopterygius*—*polypterus*.

Bet randasi įdomesni mūsų gentystės atrodymai su anthropoidėmis beždžionėmis. Šią atrodymą suteikęs yra svetui prof. Miečnikovas, savo knygoje, *The Nature of Man*, p. 49—54.

Atvirai ir trumpai pasakius, štai jis: Jeigu kraują, paimtą iš kokios-nors gyvūnų veislės, išmirkši į tos pačios veislės kito gyvūno gislas, neįtėmysi jokių rezultatų. Išmirkštieji kraujo lašai gyvuoja sau kaip namie, ir jų grumulėliai maišosi su grumulėliais antrojo gyvūno kraujo be jokių blogų rezultatų.

“Vienok tapo atrasta, kad labai įdomūs rezultatai paseka išmirkštimą kraujo iš gyvūno vienos veislės į vėnas gyvūno, prigulincio prie kitokios veislės, kaip, va, iš katės į šunį.”

Raudonieji kraujo grumulėliai antrojo gyvūno kraujo umai ištirpsta. Tas rezultatas pareina nuo to, kad skysčiuje kraujo by-kokio gyvūno esti tuos substancijos, kurios sutarpina celes (cytolizina). Šitie cytolizina neturi blogos įtakos kraujo celėsna, kuriose jie iš prigimimo randasi, “arba kraujo celėsna by-kokio gyvūno, kuris priguli prie tos pa-

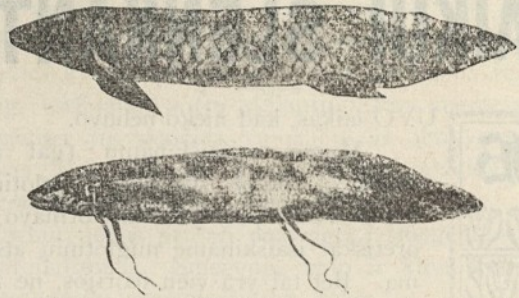

Fig. 120, grupė XIII.—*Dipneustai*. Viršuje—Burnetto lešiša, žemai—tai dumbლაზುವೆ.

čios veislės.” Bile kokio šuns kraujas nekenkia kito šuns kraujui.

Bet jeigu esti veislės skirtumas, tai celių tarpinimo veikmė įvyksta. Tad čion, vėl, turime naują suktą kraujui bandymo įrankį, kurį galima panaudoti kriminaliuose atsitikimuose teisme. Šis naujas bandymo įrankis tapo pritaikintas ištyrimui žmogaus gentystės su kitais gyvūnais. Jeigu žmogaus kraują sumaišysi su žemesniųjų beždžionių krauju, jis turi blogą pasegmę ant pastarojo, ir kraujo celės ištirpsta, nėra žmogaus celės čion n'esti namie.

Bet tas neatsitinka, kada žmogaus kraują sumaišytum su antropoidinių (į žmogų panašių) beždžionių krauju. Šitame atsitikime nesutirpsta kraujo celės. Jos taip yra artimai tolygios, lyg jos būtų paėjusios iš vienos veislės gyvūnų. Nestebėtina tad,

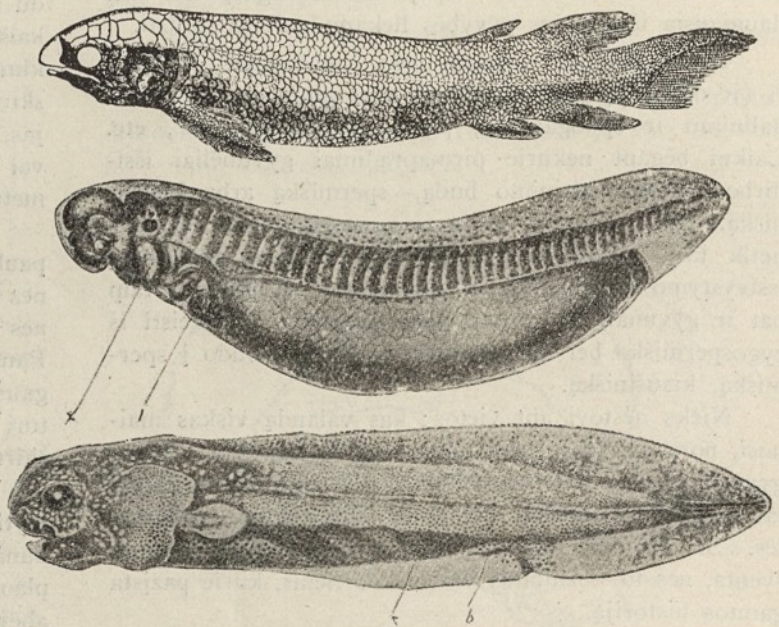

Fig. 121, grupė XIII.—Viršuje—tai *fossilis*, viduryje—jaunas *ceratodus*, veikiai poto kaip iš kiaušinio išsiritęs; žemai—*ceratodus* truputį senesnis. *s*, nugarinė brobo raukšlė; *b*, rudimentario pilvo pelekas.

kad šiuo bandymu aiškiai priparodoma artimą žmogaus su į jį panašiomis, antropoidinėmis beždžionėmis, panašumą.

LAIKUI SLENKANT.

—o—

UVO laikas, kad nieko nebuvo.

Mums neišaiškinamu (gal ateityj išaiškys) budu susitvėrė miglotinė, iš kurios viskas pasklydo, susiformavo. Teoretiskai išaiškiname miglotinių atsiradimą. Bet tai yra vien teorijos, ne faktai.

Medžiaga nestovi ant vietos, nesidaugina, nesimazina, bet kambinacijoje maino ypatybes. Tai yra, augmenįs auga pasiimdami mineralų, vandens (vanduo ir gi mineralas) iš žemės, gazus—iš oro. Žiurint į augmenį atrodo, kad medžiaga dauginasi,—bet ne. Jis nepadaugino savyje nieko daugiau apart to, ką pasiėmė iš žemės, iš oro. Taip medžiaga besimainydama per metų eiles priruošė dirvą gyvybei.

Gyvybė radosi. Kur, kada, koku budu? tikrai nežinoma. Spėjama, kad elementai bei sudėtinės sudurė gyvybei reikalingoj proporcijoj, bet čia tik spėjimas. Kurį pusę neverstume, visgi pasirodo, kad šis spėjimas pamatingas ir ateityje, be abejonės, jis paaiškės. Kas link gyvybės senumo—nėra ką nė kalbėti—labai sena. Buffon ir kiti spėliojo, buk gyvybė turėjo rasti šiaurinio polio skritulyje; mat šis skritulis pirmiau atšalo. Iš dalies, spėjimas teisingas, nes ten daugiausia išnykusios gyvybės liekanų galima surasti.

Pirmi gyvunai mikroskopiški, vienceliniai. Iškartoji (ir dabar jų yra) dauginosi tiesioginiu pusiau persidalinimu ir spuogavimu; pusės vėl pusiau, etc., etc. Laikui bėgant nekurie pirmapradiniai gyvūnėliai išidirbo kiltesnį vaisinimo budą,—spermišką arba kiaušinišką. Šis budas yra geriausias, pasekmingiausias, nes netik taip besivaisindama gyvulija pasiekė augščiausių išsivystymo laipsnį, bet ir augmenija. Augmenįs, taip pat ir gyvunai, visi žuvo, kurie negalėjo persikeisti iš zygospermiško bei zoospermiško vaisinimo budo į spermišką, kiaušinišką.

Nieks nestovi ant vietos; kas valandą viskas mainosi, nors gal to ir nematome, vienok taip yra. Vieni gyvūnai žuvo, nes neprisitaikė prie aplinkybių, antri tarpo, tobulino kiltesnį vaisinimo budą—budą dvi-patystės. Ši vaisinimo metoda yra kilta ir biologų supratimu šventa, nes to rezultatas yra aiškus tiems, kurie pažįsta gamtos istoriją.

Tokiu keliu gyvybė vystėsi iš viencelinio į daugcelinį gyvį. Kadangi daugceliniai vystėsi skirtingose gyvenimo aplinkybėse, todėl taip įvairiai jie ir išsivystė. Čia veikė aplinkybės. Kovodama už buvį gyvybės sklaidę į visas šalis, kaip medžio šakos. Kiekviena medžio šaka representuoja gyvių grupą, mažesnė šaka re-

presentuoja mažesnę grupą ir t.t. Geologiškoms eroms ir periolams slenkant, prisiveisė visokios rūšies gyvūnų, tarp kurių žmogus yra visų valdonas. Žmogus yra užbaigtas evoliucijos produktas—gamtos vainikas.

Yra žmonių, kurie evoliucijai netiki. Toki žmoneš turi savąją hipotezą. Tokios hipotezės mokslas nepriima, nes be pamato. Evoliucija nėra hipoteza, bet faktas, kurį galima priparodyti, patvirtinti, *analogiškai* ir *homologiškai*. Šiuodu dideliu žodžiu padaro vieną žodį—morfologiją. Morfologija visais atvejais paremia evoliucijos teorija.

Pirmiau negu imsime moksliskai aiškinti evoliucijos reikšmę reikia priminti, kad bibliškas žmogaus sutvėrimas niekas kitas, kaip tik diedukų legenda arba atsakymas į klausimą “Kaip žmogus radosi?” Dabar legendoms tiki niekas, apart tamsunėlių ir religijos vadovų. Sektos vadovai irgi nevisi biblija remiasi. Kunigas Newson, kalbėdamas į studentus, išsitarė: “Pritaukau savo pamokslą prie moderniškios pasaulėžvalgos.” Čia matome, kad taikė ne prie religijos, bet prie pamatuoto mokslo. Iš to aišku, kad legendiška religija turi žuti, arba prisitaikyti prie mokslo. Kiek toliau jis drąsiais pasakė: “Religiški bei pasakiški stebuklai jau išnyko. Dabar mokslas daro tikrus stebuklus. Dabar prisieina visiems eiti išvien su mokslu, nes tik jis teisingas. Teisybė gi turės gyventi amžinai.”

Dabar eisime prie dalyko. Imsime naguosna tuos du žodžiu. Biologijoje skaitoma tuos organus analogiškais, kurie turi skirtingą paėjimą, bet turi paprastą veikimą ir formoje panašumą; homologiškais, kurie turi skirtingą išveisdą (formą) ir atlieka skirtingas funkcijas, bet atidu egzaminavimu ir palyginimu galima lengvai darodyti, kad ta pati dalis bei organas tik per eiles metų tapo perkeista delei skirtingų mierių.

Geresniam šių žodžių supratimui imkime pavyzdį: paukščio ir peteliškės sparnai yra analogiški organai, nes atlieka vienodą veikimą. Bet jie nėra homologiški, nes vienas iš antro neišsivystė delei skirtingų mierių. Paukščio sparnai, pirmutinės pienzindžio kojos, žmogaus rankos yra homologiškos dalys, nes ištyrta, kad turi tą patį sudėjimą tik persimainę delei aplinkybių ir skirtingo veikimo.

Paėmus žemesnės rūšies gyvį galima lengvai patėmyti vystijimosi procesą. Pavyzdin, varlė iš kart nebuna panaši į varlę, nes turi uodegą, neturi kojų, nė plaučių, vandenį kvėpuoja, žodžiu—et—žuvis. Be abejonės, klasifikuotume žuvimi, jeigu ant visados palaikytų tą stovį. Bet ne, laikui bėgant, uodega ir pažiaunėmis kvėpavimas pranyksta, išauga kojos, plaučiai ir pradeda kvėpuoti oru. Jaunas varliukas kvėpuoja pažiaunėmis, tartum ir plaučiams reikėtų iš jų išsivystyti, bet ne, jie išsivysto iš oro puslės. Trumpai varlės iš žuvies išsivystymą galima sekančiai apibendrinti. Pir-

miausia kvėpavimas buvo atliekamas pažiaunėmis. Laikui bėgant išdygo oro puslė. Puslei atsiradus, kvėpavimo dalį atliko vandenimi, o antrą dalį oru. Pagalios pažiaunės išnyko—plaučiai išsivystė ir stojasi tikra varlė.

Visi nugarkauliniai gyviai, apart kelių išėmimų, turi vien tik dvi atžali arba šaki. Išėmimo pavyzdys: šliaužiai neturi atžalų, t. y., netur rankų nė kojų, bet tas dar nereiškia, kad jie visai neturėjo. Jie jas turėjo, tik per ilgą neavartojimą pranyko. Žmogaus rankos lyginasi pirmagaliniem kojom paukščio sparnam, žuvies pelekam.

Delei išvengimo nepapastų techniškumų, paimkim visiems žinomą kuno dalį—pirmgalinių atžalų porą.

Sudėjus šonus prie šono žmogaus, besdžiones, paukščio, reptilijaus, varlės, žuvies pirmgalinę atžalą, matosi vienas su antra laipsniškas, didelis panašumas. Tai yra koki kaulėliai randasi žmogaus rankoje, toki pat ir besdžionės, tik netiek išsivystę arba dar susijungę; toki pat paukščio sparne, bet čia dar mažiau išsivystę negu pas besdžiones ir t.t. iki viencelinio gyvio. Žinoma, pridėjus žmogaus ranką prie žuvies paleko, iš viršaus panašumo nerastume, nes viename žuvies kunelyje talpinasi visi kuneliai, kurie žmogaus rankoje pasiekė augščiausį išsivystymo laipsnį. Antraip sakant, koks skirtumas tarp žmogaus ir žemiausios rūšies besdžionės, toks skirtumas tarp besdžionės ir žemesnės rūšies gyvių, arčiau siai prie jų stovinčių.

Klausimas gali kilti. Žmogus turi penkis pirštus. Kiek karvė, šuo, avis jų turi? Atsakymas, tiek pat. Tik kitokioje formoje, tai yra, gal dar susijungę arba išnykę.

Kas buvo sakoma apie pirmagalines atžalas, tas pat galima pasakyti ir apie užpakalines atžalas bei kitas kuno dalis.

Dabar pažvelgkime į dalyką smulkmenškai, embriologiškai. Žingeidu matyti, kad kiekvieno gyvio išsivystijimo laipsnis žymiai perkeičia patį gyvį. Tas reiškia, jog besivystydamas kunas visai perkeičia savąsias ypatybes. Antraip sakant, augštesnio embriologiško išsivystymo gyvis turi pereiti visus žemesniųjų gyvių periodus. Žmogus prasideda kaip protozoa, toliau pereina į metazoa ir žengia tolyn. Nemanau čia pavyzdį duoti, nes apie varlės išaugimą buvo kalbama. Tas pavyzdys labai puikiai iliustruoja šį paragrafą. Šis paragrafas nurodo, kad žmogaus gemalas pergyvena visus žemesniųjų gyvių gemalų laipsnius. Gal kai kuriems taikėsi matyti nelaiku gimusių kudikį. Kaip jis jiems išrodė? O gal buvo visas apžėlęs? Jeigu taip, ką tas reiškia?—Reiškia, kad jis gime žemesnio gyvio periode; sakysime, beždžionės periodė.

Kas link kvėpavimo organų štai ką galima pasakyti: Paukščio, beždžionės, žmogaus, etc. gemalai turi ant

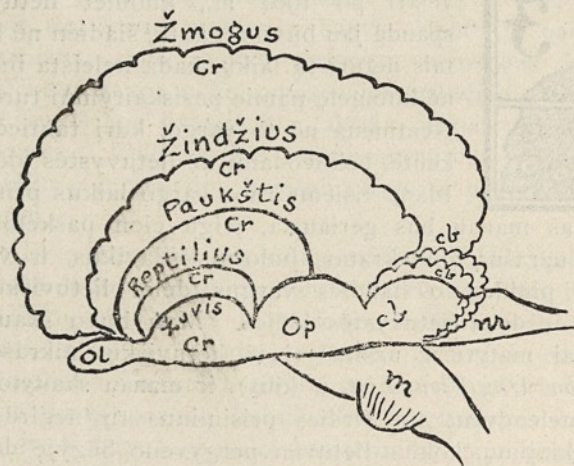
abiejų sprando šonų pažauun-spragas. Joms panašias turi rėpliočių ir žuvių gemalai. Šios pažiaunių-spragos yra žuvies kvėpavimo įrankis. Pas rėpliočius jų randasi daug, vadinama aortų skliautu. Pas augštesnės kilmės gyvius jų skaičius sumažėja ir išsivysto vienas aortiškas skliautas, iš kurie išauga atžalos, kurios neša kraują į pirmgalines kuno dalis.

Turbūt nebus prošalį pažvelgti į smegenų sudėjimą bei išsitobulinimą. Smegenys, kaip ir kitos kuno dalys, turi evoliucijai neužginčijamą faktą.

Nugarkaulinių gyvunų smegenys paprastai susideda iš keturių dalių, butent užpakalinės (*medulla*), dvi vidurinės (*cerebellum* ir *optic lobes*), priešakinės (*cerebrum*, ir *alfatic lobes*). Pas žuvį yra praščiausias smegenų sudėjimas. Čia visos dalys yra mažos ir beveik vieno didumo. Einant prie augštesnės rūšies gyvunų smegenų, pas juos visus, iki pat žmogaus, randame tas pačias dalis, bet kiekviena jų pasitobulinas. Kiekvienų smegenų dalis, laikui bėgant, mainė savo išveizdą, ypač priešakalinė. Pos žuvį priešakalinė dalis, galima sakyti, neturi daug skirtumo nuo užpakalinės bei vidurinių. Bet einant prie augštesnio gyvio randame žymų pasitobulinimą, siyvistimą, evoliuciją. Kaip ve: varlės arba reptilijaus priešakinės smegenų dalys yra didesnės už vidurines ir už užpakalines ir pakrypę į užpakalį; paukščio ir beždžionės dar didesnes ir daugiau pakrypę į užpakalį, etc. Žmogaus užaugę tiek didelės, kad užkloja anas visas.

Nekurios rūšies beždžionių smegenys reikalauja specialisto atskyrimui nuo žmogaus.

Geresniam supratimui atidžiai pažvelkim ir pastudijuokim šį paveikslėlį; jis representuoja visą tai, kas buvo apie smegenis kalbama.

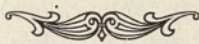

Paveikslėlis parodo palyginimą žuvies, šliaužių (reptilių) paukščio, žindžių ir žmogaus smegenų. Žmogaus, kaip augščiausiai išsivysčiusio gyvuno, smegenys yra tobuliausi ir didžiausi.

Kaip sakiau, kad žmogaus gemalas pergyvena žemesniųjų gyvių periodus. To fakto nieks, apart antievoliucionistų, nebandys užginčyti, nes evoliucija tai aiškiai priparodo. Evoliucija yra paremta tikrais arba reališkais faktais. Toks faktas yra nesumušamas, todėl turi būti taip, bet ne kitaip, kaip tuli bando miniai įkalbėti.

Baigiant šį raštelį, prisimena Emerson'o mintis:—Susirinkdami gazai padarė dangišką skliautą; chemiškas gabalas pasiekė augmenis ir auga; pasiekė keturkojus ir vaikščioja; pasiekė žmogų ir mintija.

J. J. Čižauskas.

KRUVINASIS LIETUVOS LAIKMETIS.

(Tąsa)

—o—

Dr. J. Šliupas.

Prierašas.—Kuomet užsibai-gė gerb. Dr. J. Šliupo straipsnis: *Padėjimas lietuvių Maskolijoje, kaip tautos, L. Minties Redakcija pakvietė daktarą, kad jis daugiau parašytų apie lietuvius. Ir štai gavome šį straipsnį, kuris parodo, ką jau yra lietuviai patyrę, bekovodami už žmoniškesnes teises.*

Šis straipsnis yra begalo žingeidus, nes jame autorius atvaizdina netolimą mūsų praeitį ir "mielaširdingą" rusų gudragalvę policiją.—L. M. Redakcija.

Kratų Chronika Pamečiui. Šnipai ir Išdavikai.

AUNESNIEJI Lietuviai, kurie pradėjo veikti po 1904 m., kuomet lietuvių spauda jau buvo atgauta, šiandien nė bota neturi tų laikų, kada neleista buvo nė kningelę namie pasiskaitymui turėti. Neatmena nė to vargo, kurį tautiečiai kentė, bekovodami už lietuvių idėją. Idant visiems tuos vargo laikus priminus, aš manau bus geriausia, jeigu čion paskelbsiu savo užrašus apie kratas, judošius-išdavikus, ir valdžios pinkles, o liaudies vargus delei lietuviškojo rašto ir delei lietuvių idėjos. Man buvo skaudu vis tai matyti ir užsirašyti iš lietuviškų laikraščių (*Varpo, Uk., Vien. Liet.* ir kitų), ir manau skaitytojui bus nelengviau ant širdies prisiminus tų negirdėtų persekiojimų, kokius lietuviai pergyveno bėgyje daugelio metų. Mano užrašai prasideda su 1889 m. Tai bus medega, nors toli-gražu nepilna, historikams, kurie įdomaus tuo nelaiminguoju Lietuvos gyvenimo periodu. Daug vargo pergyvenome, ir kas-žin kiek dar pergyvensime, iki susilauksime tautos nepriklus-

mingumo, juk—anot senos lietuvių dainos—"Vargai šakoja, vargai lapoja, vargai vartuose žydi..."

1889.—Lietuviškų kningų platinimas ir lietuviškai vaikų mokymas yra netik policijos persekiojamas, bet net tulų lietuviškų šnipų ir išdavikų. Jau 1889 m. Sidlave policija jieškojo lietuviškų kningų pas p. R. pagal paskundimą tulo lietuvio! Truputį seniau lietuviškas elgėta per atlaidus išdavė į žandarų rankas čielą vežimą lietuviškų kningų. Kontrabandininkai daugiau bijo savo kaimynų, negu parubežinių sargų ir žandarų. Ypačiai inteligentai turi sargus būti, kad neužpykinus davatkos, kaimyno ir t.t. "Tokie tai mūsų lietuviai prastesni už pagedusius šunis ir gyvates, nuo kurių gali greičiau pasisaugoti. Jiems yra labai malonu ir gražu, kaip anus (policija) paglosto lyg tą šuniuką, kur voverę papjovė." (*Varpas*).

1890.—Rudeniop 1890 m. suvažiavo į Šakius žandarai, prokuratoriaus pagalbininkas ir kiti del tyrinėjimo sušauktų kelių dešimčių žmonių, apskųstų šungalvio Lukšių Janaičio, žinoma ex-saldoto, už prilaikymą lietuviškų raštų ir kningų. Ką ten iškvošė, nežinau, tik trukdė prašciokėlius žmonelius, šaukdami į policiją po kelis syk tyrinėjimo papildymui ir po metų (1891) pasirodė, kad iš tos bylos padarytas politiškas klausimas, ir nekuriuos iš tų žmonių administratyviu keliu nubaudė: palaikę kalėjime, atidavė po dvejiems metams po policijos priežiura.

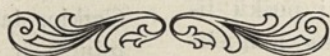
Policija nepasikakina žmonių kratymais ir lietuviškų kningų jieškojimais; ji užsimanė važinėti pas lietuvius svečiuosna—žinoma, neprašyta,—tur but idant suuostyti, ar neatsiranda kokia pikta dvasia. Rozalimo parapijoje asesorius pribuvo... į vieną svodbą, kur buvo užprašyti keli apšviesti lietuviai. Pašvitinio parapijoje urėdninkas užlindo ant kildos pas vieną ukininką, pajutęs, jog atvažiuos keletas apšviestų lietuvių: perlindojo kertelėje iki galui, pasivertęs girtu. O šiaip policijos nėra, kada Marcinka iš Gelčių sodžiaus važinėja po ukininkus ir renkasi pylevas, žadėdamas, kad jų arkliai per visą metą liks... sveiki, ne pavogti!

1891.—1891 m. jau labiaus atsižymėjo kratomis. Štai buitys patvirtinimui to: Gruzdziuose žandarai ant rinkos ir bažnyčioje atiminėjo maldaknyges nuo žmonių. Valkininkuose urėdninkas Chobec'as ant šventoriaus krėtė moteris lietuviškų kningų delei; radosi tokios, kurios mėtė į jį akmenis ir, žinoma, sujudę žmonės iškėlė urėdninkui pirtį. Už tai Marė Antulienė ir Jurgis Uzdavinis gavo tris mėnesius kalėjimo. Net senatas teismo nuospreidinį patvirtino. Kaupiškiuose (Suv. gub.) ant rubežiaus maskoliai sugriebė 35 svarus kningų. Ant. Bacevičius iš Lekečių, sugautas su kningomis ir laikraščiais, Pilviškiuose tapė nuteistas dviem savaitėm į kalėjimą ar-

ba: 50 rublių baudmės; kad išvengus policijos kvotimą, išsidangino į Ameriką. Kareivius kratė, ar neprilaiko lietuviškų knygų; laiškus kareiviams, lietuviškai rašytus, rotkas neatiduoda. Laiškus iš Amerikos atplėšia ir skaito krasos stotyse. Kratė Raseinių mieste pas kontrabandininkus, davtkas ir kitus lietuvius, jieškodami lietuviškų knygų, ir net kratė per 2 myli apilnkui po kaimus. "Maskoliai mums įkyrėjo lyg vapsos ir vuodai prieš griaustinį, nes iš tikro ans artinas!"—Liudvinave kratė vaitą Juozą Botyrių iš Trobiškių ir raštininką Juozą Paliukaitį. Buvo paskūsta. Nerado nieko, bet abudu atstatė nuo urėdų. Pavasarį buvo krata pas Turgalaukio Mot. Akelį, kurs turi 150 margų žemės ir užvesdinęs yra dauglaukinę ukę. Paskundė jį teistojas Aleksa. Rado kalendorių ir raštą apie ukę. Skūsta, buk jis prilaikąs slaptą spaustuve. Pasodino Akelį į Kalvarijos kalėjimą, bet išleidė už 800 rublių

kaucijos. Visų trijų paveikslus valdzia nusiēmė... Galiaus Akelį ištrēmė iš Lietuvos trims metams!—Zapyškio kleboną Jurgį Kolytą atstatė nuo vietos už prasitarimą apie tulą mirusį iš ciesoriaus giminės laikė pusę metų kalėjime ir ant "poselenijos" išsiuntė iš Lietuvos... į Smolenską!—Kratė pas Nasiulevičių iš Udrijos, bet rado vos kelias maldakninges. —Didelę įspaudą ant lietuvių padarė abrozėlis, išreiškiantis kataliką bažnyčių pilną besimeldžiančių žmonių; vienas lietuvis meldžiasi iš kningos prieš bažnyčią, o velnias ant ožio kojū, didelis ir raguotas, rodydamas su pirštu žandarui ant to lietuviuo sako: *Brat moi, nevidiš-li ty, čto etot litoviec molitsia Bogu iz novoi knygi? vozmi ot neho!*" Delei tų abrozelių Kaune kratė 2 d. kovo Lenką Petrą Glinskį, kur drauge rado ir liet. laikraščius (*Tetutę, Ukininką* ir k.).

(T. b.)

Šis Bei Tas Iš Chronikos

Krikščionybės susibankrutijimas. Iš dabartinės žiaurios tautų imtynės nenoroms priseina išmokti tulą lekciją. Ši lekcija turi atverti žmonių akis ir parodyti jiems tai, ant kiek yra susibankrutijusi nudieninė krikščionybė. Negalime čia peikti krikščionybę, kaip netikusį Kristaus mokslą. Jo mokslas nėra prastas, tik turime stebėtis iš nelemtų ir dvideidės jojo platintojų-kunigų politikos.

Visos karėje įsivėlusios tautos yra krikščioniškos. Jeigu jos pildydtų Kristaus mokslo principus, tai neitų užmušinėti kitų tautų žmonių-krikščionių. Kunigijai ir visai dvasiškai vadžiai jau senai reikėjo pasipriešinti tokioms nuožmioms ir barbariškom, atvirai pasakius, žmonių skerdynėms, bet ji to nepadare. Bažnyčiose mokina žmones neužmušti, o laukuose laimina ginklus ir kareivius, kurie eina užmušti savo artimą-krikščionį, Kristaus mokslo išpažintoją.

Rusų ir Romos katalikų dvasiškijos meldžiasi Dievop, idant Jis prigelbėtų jiems pergalėti jų priešus—vokiečius ir austrus; laimina ir drąsina kareivius, idant jie su Augščiausiojo pagelba narsiau žudytų savo neva priešus—krikščionis vokiečius ir austrus. Iš antros pusės vokiečių dvasiškija ir-gi meldžiasi, sielvartauja, šaukias prie Dievo, idant Jis nu-

siųstų savo galybę iš augštybių ir pagelbėtų jiems apgalėti visus Vokietijos nevidonus—protestonis anglus, katalikus francuzus, belgus, stačiatikiškus rusus ir pagonis japonus-stabmeldžius. Ar-gi gali tikras Dievas išklaudyti tokius veidmainiškus jojo mokslo platintojų meldimus? Turėtų tiesiog susigėsti tie, kurie maldauja Dievą, idant Jis pamintų svarbiausį savo mokslo principą—neužmušk ir užmušinėtų savo mokslo pasekėjus-krikščionis. Tokia kunigų—visos dvasiškijos taktika aiškiai parodo jos naivumą, krikščionybės susibankrutijimą, jos nusmukimą žemiausiom priešginavimų ir prieštariavimų vieton.

Be vertės yra popiežiaus taikos maldos, jei jojo armija laimina ginklus, liepia kareiviams eiti ir užmušinėti kitų tautų krikščionis, naikinti jų turtą, plėšti, griauti ir deginti miestus, griauti ir naikinti bažnyčias. Toks dvasiškijos su popiežium priešakyje besielgimas parodo katalikiškos vyriausybės naivumą ir Kristaus mokslo besiaršinimą prie pražuties klonies. Ši baisiausi karė, kurios dvasiška valdzia nesistengė sustabdyti, sakyte pasako, jog krikščionybė yra amžinai susibankrutijusi ir atgyvenusi savo amžių.—Čia nėra agitavimas prieš tikėjimą, nėra tai krikščionybei duobės kasimas. Ne, mes to nedarome

ir nedarysime. Tai būtų bereikalingas darbas. Kuomet žmonės užtektinai apsišvies, tuomet jie ir patįs pames tikėjimą, kaip nereikalingą balastą. Mes čia norėjom aplamais bruožais apibendrinti tąją poziciją, kurios dvasiškija laikos dabartinės Europos tautų kovos metu.

* *

Vokietijos vaizba ir finansai.—Vokietijos atlankytojai pasakoja, kad tos šalies vaizba ir visas šalies judėjimas yra geriausiame stovyje. Sakoma, jog Vokietijos sostinėje Berlyne teatrai, viešbučiai, šokių salės, café'jai kaip veikė prieš karę, taip ir tebeveikia, veik be jokios atmainos, karė metu. Kasyklos, fabrikos, geležinkeliai veikia, kaip ir veikė. Finansiškas šalies stovis yra labai geras—daug geresnis už Anglijos ir Francuzijos. Teisybė, užsienio prekyba sustojo, bet jos vietą užėmė ginklų ir kitokių karės vedimui reikalingų daiktų išdirbystė. Vienur-kitur jaučiama darbininkų stoka, tai veik ir viskas.—Apie tokį puikų finansinį Vokietijos padėjimą, išimant kitus magazinus, dar kalba žurnalas *Nation*. Šis žurnalas vokiečiams nepataikauja todėl jis, berods, ir nemeluoja.

* *

Žmonių sveikata.—C.—E. A. Winslow rašo straipsnį *The Popular Science Monthly*, kuriame gvildena Amerikos žmonių—suaugusių ir mažų—sveikatą. Autorius pažymi savo straipsnyje, jog nuo įvairių ligų kas metas Suvienytose Valstijose miršta 1,500,000 kartu vyrų, moterų ir vaikų. Kiekvieną metų bereikalingai miršta apie 600,000 ypatų. Mirtis paėina nuo įvairių priežasčių: nuo daktarų nerangumo ir apsilėidimo, nuo prastų gyvenimo sąlygų, nuo prastų darbų ir k. Nuo defterito Suv. Val. kas metas vaikų miršta apie 20,000; nuo tuberkulozio vaikų ir suaugusių miršta 150,000 ypatų. Kovai su defteritu yra vaistas. Jeigu nuo šios ligos miršta tukstančiai vaikų, tas reiškia, kad žmonių sveikatos departmentų prižiūrėtojai ir vedėjai prastai rupinasi sveikata. Autorius paduoda kelis planus, kaip geriau galima apsaugoti žmonių sveikatą nuo ligų. Prie to kviečia gydytojus, idant, nors ir be atlyginimo, stengtųsi visokiais budais kovoti prieš ligas, kurios ne laiku pakerta tiek daug jaunų, gyvybės pilnų, spėkų.

* *

Mokslas ir pažanga.—Dr. Walter T. Rittman'as, Suv. Val. kasyklų biuro chemiškas inžinierius surado, kad iš vaselino ir tulų kitų naturalų riebalų padaryti galima benzolį ir toluolį.*) Abu šiuodu chemišku

*) Benzolis—komercijinis benzenas. Toluolis yra toluenas. Chemiškas Berzelius užvardino šį chemišką sudėtinį *tuluoliu*, nes yra gaunamas iš Tolu balzamo.

sudėtinu vartoja dažų ir eksploduojančiosios medžiagos išdirbystėje. Seniau šiuodu sudėtinu principaliai traukdavo iš Vokietijos.

Kiek šis išradimas yra verta, negalima to apskaičiuoti, nes viskas tebėra eksperimentaliame stovyje. *Scientific American* sako, buk tai esąs svarbus išradimas.

Rockefeller'io Institutas medicinos mokslo tobulinimui paskyrė \$20,000 už kuriuos dr. Carrel'io liginėje, Francuzijoje, po karės sąlygomis darys tyrimus patologijos, bakteriologijos ir mediciniškos chemijos srityse.

* *

Nekrologija.—Iš svarbesniųjų mirusiųjų ypatų reikia pažymėti dr. Chas. Edwin Bessey, žymų botaniką, galvą botaniškojo skyriaus Nebraskos universitatėje. Mirė dr. T. W. Mills, McGill universitatės emeritus fiziologijos profesorius ir vienas žymiųjų fiziologistų. Mirė škotas profsorius James Geikie, labai žymus geologas. Pagalios reikia paminėti ir dr. Arthuro von Aures'o vardą. Auers'as buvo vienas gabiausių Vokietijos astronomų-matematikų. Už jo darbus šioje mokslo šakoje jį laikė augštoj pagarboje viso pasaulio mokslininkai.

* *

Tolimuose rytuose.—Japonija panorėjo šeimi iunkauti Chinijoje. Tokiam Japonijos sauvališkumui, žinoma, Chinija pasipriešino. Iš tos priežasties tarp šių dvejų šalių diplomatiški ryšiai yra labai intempti. Buvo net pasklydęs gandas, buk tarp Japonijos ir Chinijos prasidėjusi karė. Gandas vienok nebuvo teisingas: ten nieko panašaus neatsitiko. Trumpoje ateityje tas labai lengvai gali įvykti. Tai patvirtina šių šalių stropus prie karės besirengimas. Chinija, o ypač Japonija, didina kareiviją ir stiprina kariškas savo pajiegas.

Bulgarų betvarkis Serbijon įsiveržimas sukėlė nemaža šnekos ir svarstymo: ar Bulgarija stot karėn? Jeigu Bulgarija būtų oficialiai paskelbusi karę Serbijai, tuč-tuojau būtų pradėjusios karę Graikija, Romunija ir kitos Balkanų viešpatijos, kurios būtų priverčiusios stot karėn ir Italiją. Tečiau tas karės tvankas perbėgo per Balkanų viešpatėles ir jos aprimo. Taipgi ir Italija dar nepaskelbė karės Austro-Vengrijai. Nors ir čia diplomatiški ryšiai ir labai intempti, vienok tur but Austrija nusileis Italijai ir jiedvi susitaikys be karės.

* *

Apie kariaujančias viešpatijas.—Visas pasaulis nerviškai tēmija Europos karės bėgi. Visi tiki, kad su pavasario atėjimu prasidės da baisesnė žmonių skerdynė karės laukuose. Sąjungiečiai jau senai garsina, buk jie jau turį užtektinai kareivių karės lauke

ir tuoj pradėsią stumti vokiečius iš Francuzijos ir Belgijos. Prie to sąjungiečiai dar tikrina, buk jie tuoj visiškai vokiečius sumušią. Ar jie galės išvyti vokiečius iš Francuzijos ir nuo jų apvalyti Belgiją—tai paklausa, kurios pozityviai niekas negali atsakyti. Teisybė, sąjungiečiai turi didesnes armijas, jie turi ir geresnių pozicijų, jie kariauja su priešu, taip sakant, namie; Vokietija turi mažesnes armijas, jos pozicijos ir-gi netaip geros, ji kariauja svietur, tečiau sąjungiečiams bus sunku išstumti vokiečius iš Francuzijos ir vargiai jie galės visiškai apvalyti Belgiją nuo vokiečių. Apie galutiną Vokietijos sumušimą nēr ko ir kalbēt. Vokietija yra per daug pakilus! šalis. Jos kariškos prietaisos daugiau reiškia, negu didelės sąjungiečių armijos. Negalima abejoti, jog talkininkams nepasisėks vokiečius sumušti laukuose. Bet kuomet jie prieis prie vokiečių stiprovių, tuomet, tur but, atkās dantį, taip sakant, atsimuš kakta į sieną.

Seniau dar belgai pasitikėjo talkininkais, jog jie apgalės vokiečius ir sugrąžins jiems jų šalį. Dabar tokios jų svajonės pradėjo nykti iš jų galvų. Jie šventai tiki, jog vokiečiai viešpataus Belgijoje, o tas reiškia Belgijai amžiną pražutį.—Taip tai maždaug laikos kariaujančios tautos. Čia negalime praleisti ir aplinkybes. Jos gali greičiau už ginklą užkariauti vieną arba antrą tautą. Kartu su pavasariu gali prasimušti ligų epidemijos, kurios gali daug greičiau už ginklus apgalėti tulas kariaujančiųjų tautas. Ligos gali nuspręsti, kuri tauta turi išeiti perglėtoja, jos gali net ir karę sutrumpinti.

Talkininkai didžiavos, jog tuojau subombarduosią Dardanelių fortus ir paimsią Constantinopolį. Rusai net svajoję jį pakrikštyti Carsgradu. Sąjungiečių laivyną Dardaneliuose sutika baises nepasisekimas. Pražudę kelis karlaivius, turėjo nešdintis iš Dardanelių siaurumos, palikdami turkų fortus, išsizadėdami Constantinopolio ir garbės.

Toks sąjungiečių nepasisekimas dar turi didelę moralę verte. Jis užžiebė turkuose jau beauštantį jų dvasią ir dabar jie da su didesniu pasišventimu ir užsidegimu veikia prieš savo priešus. Tas reiškia, kad talkininkams dabar bus dar sunkiau juos apgalėti. Toliau sąjungiečiai mano pulti ant Constantinopolio nuo jurių ir sausumos.

Lenkijoje ir Lietuvoje rusams nesisekė. Todel jie pusėtinau mušė austrus Karpatų kalnuose. Čia rusai planuoja įsiveržti Vengrijon.

Geležinis Vokietijos Valdonas.

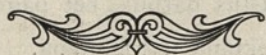
—o—

Dideliems darbams nuveikti veik visuomet atsiranda dideli žmonės. Historijos parodo, kad mokslo, politikos, tkėjimo, muzikos, dailės ir meno, išradimų, literatūros, etc. dirvose atsiranda tokių asmenų, kurie nuveikia stebėtinus darbus. Tie jų darbai daro perversmes žmonių ir pačių tautų gyvenime, pagamina medžiagos naujiems historijos puslapiams. Gal neturėtume nudien galingos Vokietijos, gal būtų nesuliepsnojusi dabartinės Europos karės ugnelė, jei pasaulyje būtų ne gyvenęs geležinio charakterio, nepergalimos valios, stipraus budo ir nepaprasto tobulumo vokietis—*Otto Edward Leopold von Bismarck*. Teisybė, kuomet Bismarckas organizavo vokiečių imperiją gal nē jis, ne dabartinis tos imperijos galva kaizeris, nē kiti jūdviejų šalininkai neturėjo omenyje pagimdyti dabartinę Europos tautų karę. Bismarckas principaliai norėjo sujungti pakrikusias Vokietijos valstijėles viename dideliame kune. Jis tik norėjo matyti Vokietiją stipria viešpatija, bet anaip tol neturėjo omenyje užkariauti pasaulį. Vienok dabartinė karė yra ankštai surišta su Bismarcko politika.

Bismarckas—Vokietijos sutverėjas. Jei jis nebutų išauklėjęs Vokietiją į tokį stiprų kuną, kitos tautos būtų neturėjusios priežasties karauti prieš Vokietiją. Jeigu bandytume nuosekliau analizuoti užimtas Europos tautų pozicijas be abejo atrastume, nors gal šis tikrinimas keistai skamba, jog Bismarckas buvo svarbiausias faktorius, išaukęs dabartinę karę. Nudien Vokietija permirkusi jo politika ir militarizmu, kuriam Bismarckas padėjo pamatus. Prieš tąjį nelemtą militarizmą, o ne prieš ką kitą, nudien talkininkai ir kariauja.

Balandžio 1 d., 1895 metuose gime Vokietijos suorganizuotojas. Kaip syks šiuo laiku,—sako *North American Review*—Stein'as ir Hardenberg'as ir Schornhorst'as prikėlė iš griuvėsių Prusiją, kurią Napoleonas buvo sumušęs. Jie vėl padirbo, suorganizavo Prusiją į vieną iš galingųjų Europos tautų. Bet nē Stein'as, nē jojo kolegos nenorėjo nieko daugiau, kaip tik prikelti ir sustiprinti sutryptą Prusiją, kaipo šiaurinę Vokietijos valstijėlę. Jie neturėjo omenyje imperialės minties. Jie nemanė užkariauti Europos kontinentą. Šie dalykai laukė Bismarcko. Jo pirmatokunai paruošė priemones, o Bismarck'as jas panaudojo.

Bismarckas gimė laike garsiųjų Napoleoniškų "šimto dienų," įėjo viešame gyvenime ir veikime apie vidurį pereito šimtmečio, taip vadinamoje revoliucijoninėje eroje. Jau trisdešimts-trečių metų amžiaus mes jį matome tipišku junkeriu. Jau 1848 m. jis visomis įmonėmis kovojo už karaliaus sostą ir slopin tuolaik įsiveržusią revoliucijos ugnelę. Iš prigimimo nors ir nebuvo kar-

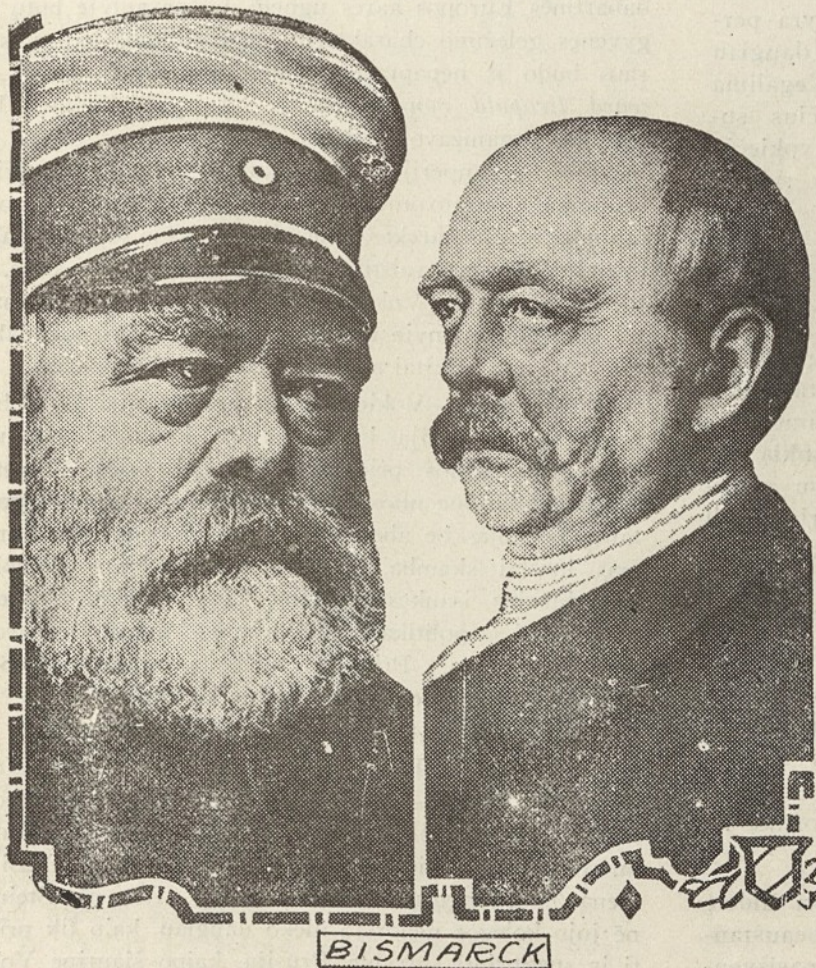
eivių, vienok tik militarizme matė šviesią tautos ateitį ir jos galybę.

Per penkioliką metų Bismarckas priešinos konstitucionaliniams principams ir spalio 30 d., 1862 m. bekalbėdamas Prusų seime užreiškė:

“Ne prakalbomis ir didžiūmos resolucijomis yra sunkios gadinės problemos išrišamos, jos yra išrišamos tik Krauju ir Geležimi!”

Vos tik dviem metams praslinkus nuo šios garsios prakalbos Bismarckas panaudojo Kraują ir Geležį prieš Danmarką, atrėždamas nuo jos dvi turtingi provin-

čiomis prie Elbos upės. Vos spėjo praslinkti penki metai, o Bismarckas vėl nusprendė bausti Francuziją savo numylėtu ginklu—Krauju ir Geležimi. Šis jo baudimas buvo pasekmingas, kaip ir visuomet, nes *Mirrors Salėje*, Versailles, Francuzijoje tapo apšaukta vokiečių imperija, kas palietė Prusus ir kitos mažesnes valstijes.— Taip tai, trumpai kalbant, tas geležinis žmogus Krauju ir Geležimi organizavo vokiečių imperiją. Jis pilnai pasiekė savo tikslą. Bismarckui mirus, dar ir nudien jaučiama Vokietijoje jojo dvasia, jojo Kraujo ir Geležies principai.

Garsusis Bismarck'as, kuris suorganizavo Vokietiją.
(Pav. iš *Liet.* No. 14.)

ciji. Dar už dviejų metų Bismarckas panaudojo savo numylėtą įrankį—Kraują ir Geležį—prieš Austriją ir kitas mažiau žymias valstijes. Jis dabar pareikalavo priskyrimo prie Prusų: Hanovero, Nassau, Hessen ir Frankforto miesto kartu su kunigaištystėmis, gulini-

Balandžio 1 dieną, 1915 metų kaip sykis sukako šimtas metų nuo Vokietijos sutvėrėjo gimimo. Jeigu ši šventė būtų pasitaikiusi taikos laiku, Vokietija būtų ją švenčiusi daug triukšmingiau ir iškilmingiau. Iš priežasties karės į šią šventę ne tiek atkreipta domos, kiek buvo laukiama. Bismarckas buvo nepaprastai geniališkas ir tvirto charakterio žmogus, todėl nėra ko stebėtis, kad jis nuveikė nepaprastus darbus.

Jis, kaip ir kiekvienas didis žmogus ir diplomatas, savo gyvenime ir karjeroje turėjo daug kliūčių, opozicijų, visokių pinklių ir nesmagumų, kuriuos visus jis pasekmingai apgalėjo. Ypač jo priešai, oponentai ne kartą visomis jėgomis stengėsi įveltį Bismarcką tuloše pinklėse, tačiau tos jų pastangos išsiskyrstydavo tartum rankai, nepadarydamos jam jokios blėdies. O tas jį darė dar populiariškesniu ir įtekmingesniu.

Galime visai nesutikti su Bismarcko principais, galima net priešintis jojo paskleistai minčiai, galima kariauti prieš jo išdirbtus “Kraujo ir Geležies” principus, galima visai negirti jį už jo darbus,— vienok kuomet žymime šias šimtmetines sukaktuves, turime pasakyti, jog Bismarckas buvo vienas didžiųjų pasaulio vyrų, kuris pakreipė minias ton pusėn, kurion jis norėjo. Peikime jį už jo prastus darbus, bet pagerbkime jį už jo nepaprastą geniališkumą ir tobulumą.

Spėras.

Keli Faktai Apie Tuberkulozij.

—o—

Pavasario ir vasaros metu tuberkulozis ima didžiausias aukas. Šiuo laiku pati gamta prigelbsti tuberkulinių bacilių veikimui. Geriausias laikas kalbėjimui apie tuberkulozij, tai pavasaris ir vasara. Pasaudojodami taja proga bandysime paduoti tulus faktus apie tuberkulozij.

Jau 1865 m. bakteriologas Villemis priparodė, kad tuberkulozij galima išvystyti zuikyje, inokuluojant arba užkrečiant jį tuberkulinius skrepliais. Šį rezultatą patvirtino mokslininkas Cohnheim 1865 m. 1882 m. garsusis Robertas Koch'as jau apibūdino bacilių tuberkulozij.

Tuberkulinis bacilius yra nejudas, pailgas kumelis, kūrto galai yra, galima sakyti, smailiai rundini. Kiti baciliai, spirilliai yra lengva nudažyti tam tikrais dažais, kuomet tuberkulinis bacilius yra gana kėblu. Šis kėblumas gali paeiti iš kelių priežasčių. Gali buti, kad bakteriologai kol-kas dar neišmoko, kaip nudažyti šį organizmėlį, o gali buti, kad jame randasi nenudažomųjų substancijų.

Tuberkulinis bacilius geriausiai prisitaikęs gyventi asmens kune. Kuno temperatūra yra tinkamiausi šio organizmėlio bujojimui temperatūra. Iš šio atžvilgio asmuo gali stebėtinai greitai užsikrėsti tuberkulozium.

Labiausiai šią ligą išplatina liguistų skrepliavimas. Šia liga sergančiųjų skrepliuose visuomet yra nesuskaitomas tuberkulinių bacilių skaičius. Kuomet skrepliai išdžiusta ir kartu su dulkėmis pakyla oran, su jais pakyla ir visi tuberkuliniai baciliai. Sveiki kvėpuoja orą, traukia dulkes ir kartu geria džiovos perus. Yra pripažinta, kad skrepliavimas daugiausia žmonių užkrečia džiova. Idant apsisaugoti nuo džiovos, parankiausia spiaudyti, šnypšti, kosėti šnypštukan, o paskui reikia užkrėstąjį šnypštuką sudeginti. Jeigu gaili deginti perkelinis šnypštukas, tai šiam tikslui galima naudoti popieriniai, kurie yra pigūs ir parankūs.

Bile koks kuno nusilpnėjimas priruošia jį ligoms, o ypač tuberkulozium. Iš priežasties girtuokliavimo, sunkaus ir nešvaraus darbo, ventiliacijos stokos, dulkių, užteršto oro žmonės tankiausiai susergera tuberkulozium. Nešvaruose ir prisigrudusiuose gyvenimuose,

ypač didmiesčiuose, keliolika kartų didesnis nuošimtis miršta nuo tuberkulozium, negu švariuose ir sanitariskuose gyvenimuose, arba mažuose miesteliuose. Tas parodo, kad didmiesčiuose stoka švarumo, stoka erdvumo, stoka sanitarumo, nuo ko nukenčia patys žmonės, o ypač neturtingieji. Berods vienuose New Yorko tenimentuose daugiau žmonių miršta nuo tuberkulozium, negu visose Suv. Valstijose nuo įvairių kitų ligų. Tas reiškia, kad tulų newyorkiečių gyvenimas yra labai kritiškas.

Kai kada buvo kalbama, kad tuberkulozis yra įgimta liga, t. y. jei tėvai sergera tuberkulozium, kaip taisyklė, jų vaikai irgi nuo jo neluos. Ši nuomonė pasirodė klaidinga. Tėvai gali sirgti tuberkulozium, tas vaikams nieko nekenkia. Prie progos neužmirškime, kad liguisti tėvai turi neužkrėsti vaikų taja liga, kuria jie sergera. O jie, suprantama, bus sveiki.

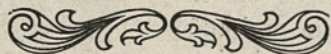
Visokių rasių žmonės lygiai užsikrečia tuberkulozium. Seniau buvo pasakota, kad žydai yra liوسي nuo džiovos, tačiau Henry Phipps Institutas priparodė, jog ir jie, nors netaip greitai, visgi užsikrečia tuberkuliniais bacilliais arba džiova.

Nėra tokios plunksnos, kuri perdaug pasakytų apie tuberkulozij. Tuberkulozis, iš vienos pusės, sulaukoma liga, iš antrosios, nežiurint į tai, nuo jo daugiau miršta žmonių, negu nuo bile kitos kokios užsikrečiamos ir pavojingiausios ligos. Kas metas Suv. Valstijose nuo tuberkulozium miršta jaunų, paaugusių, viduramžinių ir senų net, aplamai rokuojant, nes tikros skaitlinės yra negalimos, 154,000. Su šia nelenta viešne kovos vedimas Suv. Valstijoms kas metas atsieina nuo \$150,000,000 iki \$200,000,000*). Šiuos milionus išmeta kaipir veltui, nes tuberkulozis yra sulaukoma liga. Jeigu visi žmonės prisilaikytų sanitariskumo ir saugotųs, idant neužsikrėsti ir kitų džiova neužkrėsti, jie ja, reik pripažinti, mažai tesirgtų. Dabar pypkės, alkoholis, dumai, dulkės, nevalyvas skrepliavimas ir kosėjimas, tamsūs gyvenimai, nešvarumas platina džiova, kuri ima gausiaspinigais ir gyvybe, aukas.

Kol-kas geriausias nuo džiovos vaistas, tai tyras oras, pasilsis, geras valgis, saulės spinduliai ir ramus gyvenimas.—Toki tai faktai apie šią baisią ligą.

Spėras.

*) Lais. Mint. No. 52 Iš mikoorganizmų srities.

Raštu Peržvalga

Socialdemokratas.—Didž. Britanijoje pradėjo eiti naujas socialdemokratų laikraštis, leidžiamas L. S. D. P. Užsienio Biuro vardu. Laikraštis yra oficialis L. S. D. P. Užsienio Biuro organas.

Kadangi lietuviai menkai pažįsta s.-d. principus, kadangi netik žmonės, bet net "lietuvių socialistų laikračiai tankiai taip-pat nuslysta nuo tikrųjų s.-d. pamatų ir suteikia darbininkams ne gryną s.-d. mokslą, o kokį —ta mišinį. Todėl *Social-demokratas* stengsis "be jokių priemonių nešti darbininkams marksizmo mokslą."—Tokia tai svarbiausi laikraščio užduotis.

Laikraštyje yra atspausdinti straipsniai apie *Lietuvių Buržuaziją ir Karę*, apie *Lietuvių Klerikalus*, L. S. D. P. reikalai, tulos žinios, korespondencijos,—tai ir visas daug garsinto ir piršto laikraščio turinys. Gi Markso mokslo principų aiškinimo, apie kuriuos redakcija taip karštai kalba, laikraštyje visai nėra. Reiškia, tur but pažadėti daug lengviau, negu ištesėti. Dar vienas pastebėtinas dalykas.

Redakcija sako, kad laikraštį tegali palaikyti Amerikos ir Didžiosios Britanijos lietuviai darbininkai. Apie šiųdviejų šalių darbininkų reikalus lakraštis nieko nesako. Rods, jei Anglijos ir Amerikos darbininkai palaikys laikraštį, todėl reikia neužmiršti šių šalių darbininkų reikalų.

Laikraštis sakos busias rimtas. Gal ir taip. Tačiau tojo rimtumo pirmame numergyje mažai tėra. Nors iš pirmo numerio negalima griežtai spręsti laikraščio svarbą ir apkainuoti jojo vertę, visgi mes daugiau laukėme nuo *Socialdemokrato*. Mes manėme, jog jis bus truputi gilesnis, moksliškesnis ir pamatingesnis, bet mūsų manymas ir troškimas vargiai sau turės realų pamatą. Pirmasis *Socialdemokrato* numeris atima norą manyti, kad nors kada jis pasidarys pilnai rimtu socialdemokratų organu. O tokio laikraščio trukumą jaučia netik europiečiai s.-d., bet ir Amerikos lietuviai-socialistai.

Laikraštukas yra 8-nių puslapių. Vienas num. 5c; kaina metams 50c. Adresas: *Socialdemokratas*, 76 Main st., Bellshill, Scotland. Alfa.

* *

Pažanga, literatūros, mokslo, politikos ir visuomenės mėnesinis žurnalas, leidžiamas Draugas Pub. Co.

Jau kad kalbėti apie žurnalus, tai reikia kalbėti nuo pradžios iki pabaigos. Prie geros progos čia ir bandysiu pakalbėti apie tuos magazinus, kurie pasirodė periodinės literatūros dirvoje. Jau augščiau minėjau

Socialdemokratą, čia reikia pakalbėti apie dešinėsios srovės ką tik pasirodžiusį magaziną—*Pažanga*.

Paėmus magaziną į rankas pirmiausiai puola akin viršeliai. Bet ką ten su tais viršeliais. Juk tai tik išlaukinis rubas. Geriau reikia pažiūrėti, kas yra po tuo rubu, kokia įtampa. Čia tai visa žurnalo svarba. Teisybė, antgalvis—*Pažanga*, bet ar daug tos pažangos randasi straipsniuose, tai galima sužinoti tik iš pačių straipsnių.

Iš redakcijos "credo" išskaitome, kad "nemaža Lietuvai ir lietuvių labai yra pasidaravę ir tie, kurie savo veikimą remia tikybos pamatais, ir tie, kurie tikyba nesirupina, tečiau ją moka gerbti. Bet musiškių tarpe yra nemaža ir tokių, kurie dar tebeserga dvasios garais, paskleistais D-ro Šliupo ir jo pasekėjų, vėliau gi žymiai patiršintais revoliucijos padauzų mūsų neva socialistų."

Kiek toliau *Pažangos* redakcija atranda, kad "tie nesveiki garai veisė neapykantą, kerštą, betvarkę; jie vertė nekęsti daugelio naudingų darbininkų tautinėje dirvoje ir trukdyti daugelį naudingų darbų, jeigu tik jie buvo pradedami kam nors nepatinkamų asmenų."

Ir galop išskaitome, kad "nelemtoji neapykanta ir laisvamanybės dvasia ir buvo tikriausia pažangos trukdytoja." Štai kur surado priežastis mūsų nerangumo, apsnudino ir nusitalinimo nuo tikros pažangos. Jei čia būtų pridėta, kad laisvamanei trukdė kuniginę pažangą, su tuo būtų galima jau sutikti; bet jei *Pažangos* redakcija mano, kad laisvamaniai nedavė tikrai pažangai plėtotis, tai jau padarė stambią klaidą.

Kadangi *Pažangos* redakcija sako, buk D-ro Šliupo paleisti dvasios garai nedavė tikrai pažangai plėtotis, jie sėję neapykantą, kerštą, betvarkę, todėl reikia manyti, kad redakcijai Amerikos lietuvių istorija yra visai svetima. Yra istorijoje stambiomis raidėmis įrašyta, kad visą betvarkę tarp Amerikos lietuvių veisė ne D-ras Šliupas, bet sulenkėję ir sudavatkėję kunigai. Yra sakoma, nieko be priežasties. Be tam tikros priežasties netapo ir Dr. Šliupas laisvamanių. Mūsų kunigų regresivumas, jųjų platinamojo mokslo dvelkimas viduramžine dvasia, jųjų atsilikimas nuo modernizinės pasaulėžvalgos, jųjų bandomas laikyti lietuvius po tam-sybės sparnu ir prietaruose, jųjų linksmas gyvenimas ir atsilikimas nuo progreso, nuo pažangos,—sukėlė Dr. Šliupe neapykantą link jų ir jis pradėjo, be jų, kunigų, pagalbos šviesti lietuvius. Kadangi toks Šliupo žygis turėjo apgalėti kunigų sėjamus prietarus, jų viduramži-

niais pelėsiiais dvokenčias religijines nuotrupas, jis turėjo apgalvoti jų lenkinimo darbą, todėl neveltui ir gimė tarp Dr. Šliupo ir tųjų kunigų toks bausis antigonizmas, kuris užsibaigė ašvamanija. Nė kiti laisvamaniai, o ypač Šliupas, neniekino ir nežemino tų kunigų, kurie darbavos tarp lietuvių, keldami tautiškąjį susipratimą, skleisdami apšvietą, susipratimą, pažangą. Bet tokių kunigų buvo tik keli. Neveltui tad prisėjo Šliupui aštrai karauti su susnudusiais Amerikos lietuvių kunigais.

Pažangos redakcija dar sako, buk laisvamaniai sėję, visą neapykantą, kerštą, betvarkę. Apkaltinti galima, bet ar tiems apkaltinimams paremti turite argumentų? Jei taip, tai kodėl neparodėte, kur laisvamaniai bei pažangieji lietuvių sukėlė betvarkę? Apie kunigų pasėtus tarp Amerikos lietuvių ir jų organizacijose betvarkes kalba *Vienybė Lietuv.*, kalba kiti seniau ėjusieji laikraščiai, kalba kun. V. Dembskio *Inkvizicija* ir kalba SLA. historija. Reiškia, nepažangieji, ne t. v. laisvamaniai sėjo betvarkę ir nedavė pažangai plėtotis, bet tai svarbiausiai atliko Amerikos lietuvių kunigai, kuriuos *Pažangos* redakcija bando užtarti. Ir dar vienas dalykėlis, kurį čia turime įsitęmyti. Juk dar nuodien, kuomet kunigai ir pažangieji turi savo reikalų ginimui laikraščius, kuomet ginčiai tarp kunigų ir pažangiųjų jau žymiai išsiplėtoję, tikrai galima sakyti, kad 45—50% kunigų nemoka lietuvių kalbos! Suprantama, niekas kunigų neknotė iš lietuvių kalbos. To ir nereikia. Užtenka nueiti į bažnyčias, paklausti kunigų sakomų pamokslių, o jau iš to galima labai teisingai nuspręsti, ant kiek kunigai pažįsta ir moka lietuvių kalbą. Juk ir maldaknygės, iš kurių tikintieji meldžiasi, neliuosios nuo “smerčių,” “pagonų,” “dušių,” “cudų,” “apierių,” “sylų,” “sudų,” “žyvatų,” “čystatų,” etc., etc. Tokiais ir panašiais barbarizmais kunigai apsiservavę maną esą tikrais pažangos šalininkais, apšvietos ir susipratimo platintojais. Čia kaip tik tinka patarimas: “Gydytojau, išgydyk pats save!”—Jau kad ir iš to, ką augščiau pasakiau, matome, jog *Pažangos* redakcija, tvirtindama, kad laisvamanybė buvo tikroji pažangos trukdytoja,—turi didelę klaidą. Toliau, jei redakcija matė pažanguosius, kaip pažangos ir tikro susipratimo trukdytojus, kaip betvarkės platintojus, kuo ištikrųjų pažangus Amerikos lietuvių nėra pasižymėję,—tai prie redakcijos apkalbamosios ir ginamosios pažangos pavelykite pridėti budvardį “kuniginė.” Iš to bus aišku, kad redakcija agituoja už kuniginę pažangą. Kuniginė pažanga nėra lietuvių pažanga. Toji pažanga yra Amerikos lietuviams svetima. Vargiai sau jie panorės ją priimti.

Tilpusiais straipsniais magazinas visai nepasižymi. Gvildena tokius dalykus, kurie neturi reales vertės. Pavaizdan Tautos Tarybą Amerikoje, kurią nupeikė veik

visi, išimant dešiniuosius, Amerikos lietuvių laikraščiai kuriai Amerikos lietuvių nepripažino jokios vertės,—jos išgirimui ir išaugstijimui pašvęsta net arti trijų puslapių žurnalo. Vėl-gi p. Uosis, berašydamas apie *Pažangą mūsų gyvenime* atranda, kad tikros pažangos šalininkai yra kunigai ir klerikalai. Jie rupinasi pažanga Lietuvoje, jie ją platina čia Amerikoje ir kitose krikščioniškose šalyse.

Pažanga yra nebylys sutvėrimas. Gali ją traukti ten, kur nori, o ji prieš tai neprotestuoja. Kultūros, mokslių, politikos bei tautų historijos vienok mums aiškiai sako, jog kunigai nebuvo ir nėra tikrais pažangos ir progreso patriarchais. Jie yra tai konservatyvis elementas, kuris priešinasi naujiems mokslui, mintijimui prajovams. Kas gina tobulinti ir platinti mokslą, kas bėga nuo šiek-itek radikališkesnių minčių, kas pasmerkia modernizmą, kas giria ir peršia viduramžių scholasticizmą,—tas, aišku, negali būti pažangos platintojas. *Pažanga* kaip tik visa tai, ką augščiau minėjau, ir užtaria. Ji tad nėra tikra, o tik falsifikuota pažanga, nes ji suprantata ne tikrą, o tik falsifikuotą pažangą.

Per visą *Pažangą*, it raudona gija per audinį, eina agitacija už katalikybę, už Kristaus mokslą, už visas krikščioniškas įstaigas. Savo idejos priešų pažeminiimui nesigailima net piktų žodžių. Ypač *Juokuose ir Satyroje* išlieta visos kartybės ant nepatinkamų asmenų, laikraščių ir organizacijų. Pašiepti tąją ypatą, kuri neteisingai elgiasi, yra netik galima, bet kartais net reikalinga. Tečiau kuomet pašaipeje nenorima nurodyti ypatos ydas, o tik taikoma, kaip geriau apipurvinti, nužeminti ir prieš visuomenę suniekinti ypatą,—tada iš to išeina jau nepašaipe, bet piktas pageidavimas įkasti nepatinkamą sau asmenį. Tokių užsiuolimų, kandžiojimų *Pažangos*, *Juokų ir Satyros* skyrius yra perdėm pilnas. Nors redakcija savo “credoje” ir sako, but “tie, kurie gaivins dvasią, besiremenčią Kristaus mokslo pamatais, turi būti liuosai nuo mažiausios neapykantos.” To paties žurnalo neva juokų skyrius labiausiai kontradiktuoja “credui.” Iš jo aišku, kad *Pažangos* personalas toli gražu nėra liuosas nuo neapykantos, keršto. Toji neapykanta ir kerštas pas ji apsiereiške tokioj nelemtoj, nevykusioj ir peiktinoj formoj.

Galima nesutikti su ypatomis, galima kritikuoti savo idejos priešus, bet tai priderėtų atlikti rimtai, kas pritinga rimtam žurnalui. Yra gana tamsūs ir juodi mūsų savaitraščiai, da prastesnį įspudį daro tuli dienraščiai, todėl nors žurnalizmą reikia išlaikyti priderančioje jai augstumoje. Jei to neįstngiame padaryti, prasižengiam prieš pažangą ir žurnalizmą.

Pažangos literatūros skyriuje yra išspausdintos kelios eiles. Jos, drąsiai pasakius, nieko naujo neįnešia mūsų raštijon. Nė-gi jos pasižymi nauju stiliuimi,

nė-gi fabulomis. Ot, tiesiog pasakius, "dainuškos," ir gana.

Galop sutraukę visas mintis priegalo atrandame, kad *Pažangoje* pažangos kaip ir nėra. Paėmus tai atidon ir žurnalui vardas *Pažanga* taip tinka, kaip gaidžiui akiniai.—*Pažangos* kaina metams 3 dol.; pavienis numeris parsiduoda po 25 centus. *Alfa.*

* *

Nuo tulo laiko iš Chicagos išeidinėja laikraštukas *Tikyba ir Dora*. Jo paprastai laikraščių redakcijoms mainais nesiunčia. Kodėl?—nežinia. Tai paslaptis. Bet, nežiurint į tai, visgi pateko į mano rankas vienas "*T ir D.*" numeris. Pavarčiau, perskaičiau jį ir ištikrųjų negalėjau suprasti, ar-gi tikyba ir dora yra jau tokia paviršutinė, paprasta ir silpnutė, koks yra paviršutinis, paprastas ir silpnutis tas laikraštėlis—*Tikyba ir Dora*, kuriame gvildenama, aiškinama tikybos ir doros principai? Laikraštėlio leidėjai ir redaktoriai arba patys tiek tenusimano apie tikybos ir doros principus, kiek kalvis apie batų suvimą, arba nesugebia savo "mokslą" išreikšti ant popieros. O tankiausiai jiems stokuoja abejų dalykų—apšvietos ir sugebėjimo išreikšti savo mintis ant popieros. Jeigu iš tokių tikybos ir doros organų pradėsime tikybos ir doros mokytis, tai pilnai tikiu, kad jos tiek išmoksime ir savo žinojimu taip džiaugsimės, kaip neregės saulės šviesa.

Laikraščio nebent kalba ir rašyba skiriasi nuo *Saulės*. Rimtumas ir mokslingumas tur-but viršina *Z. V.*

* *

Mūsų literatura.—Be abejonės ilgainiui Amerikos lietuviai padės pamatus savitai literaturai. Nudien Amerikoje išleistos kningos mažai kuo skiriasi nuo tų, kurios yra išleistos Lietuvoje. Toliau, jeigu mes išsilaisysime nepaskendę kulturingesnių svetimtaučių bangose, mums bus lemta sutverti savitą literaturą, kuri griežtai skirsis savo dvasia nuo Lietuvoje pagamintos literatūros.

"Literatura,—sako berods profesorius Wendell, yra tai nenykstanti išsireikšimai, kurie apibudina žmonių gyvenimą." Amerikos lietuviai gyvena visai skirtingose gyvenimo aplinkybės, kurios ir bus busiančios Amerikos lietuvių literatūros siuzetu. Jau ir dabar pasitaiko, kad tuli tarp lietuvių nuotikiai prašyte prašos, idant juos sutvarkytų ir apibudintų gabioji dailininko-literato plunksna. Čia augusių literatų, kurie nuodugnai pažintų Amerikos lietuvių gyvenimą, mes neturime. Bet laikas išauklės literatus, kurie tvers Amerikos lietuvių literaturą.—Kaip pirmieji pilgrimai pasiliuosavo nuo Anglijos literatų, taip ilgainiui mes pasiliuosinsime nuo Didžiosios Lietuvos rašytojų. *Kaukas.*

POSITYVĖ FILOSOFIJA.

—o—

Filosofija, pasak tų mintintojų sanprotavimo, yra mokslų mokslas. Paprastai filosofiją galima išdalinti į kelis skyrius. Iš visų filosofijų per daug šimtmečių metafiziškoji lošė žymiausią rolę. Pastaruoju laiku delei silpnos papėdės, ji pradeda atgyventi savąias dienas.

Metafiziškoji filosofija, kaip taisyklė, visuomet prasideda supozicijomis. Daleiskime sau, metafizikas įsivaizdina nesuprantamą jo numylėtą "Absoliutą," "Vyriausiąją Esybę," Dievą arba tam panašiai ir toliau ant to, kaip pamato, tveria, pina mezginį—filosofiją. Kada visas mintis sutraukia kruvon apie tąją "Vyriausiąją Esybę" arba "Absoliutą," tuomet pavadina savo raštą filosofija. Ir kokia čia filosofija, jei ji neturi dugno? Yra tai be pagrindų filosofija.

Daugiau mąstas žmogus vargiai įtikės į šią filosofiją. Ji yra daugiau spekuliatyvė, poetiška, negu moksliška. Jai nestokuoja religišku dogmų ir supozicijų, kuo tikrasis mokslas ir filosofija neužsiima.

Visi metafizikai pirmon vieton nuneša skaitytojaus vaidentuvę ir sąmonę už debesų, pastato ją pačiame žvaigždyne ir savo plaukiančiuoju iškalbū užhypnatizuoja skaitytojaus protą. Kuomet jis tai, kaip geras ir gabus magikas, atlieka, tuomet sušunka, kad visa ko "Pirmoji Priežastis" yra nežinoma; buk kažin-kur esti nesuprantama "Jiega," kuri sustatė visatą atsakančioje, stebėtinoje tvarkoje ir valdo ją tobuliai. Jis ir vėl eina prie savo "Absoliuto" ir sušunka, kad jis esąs "Pirmoji Priežastis." Rašydamas tokią savo "filosofiją" nė trupučiuo nepamąsto, kad jo "Pirmoji Priežastis," "Absoliutas," "Vyriausia Esybė" etc. neturi nė logiško, nė moksliško pamato. Tiesiog kalbant, tai yra rašytojaus proto ir vaidentuvės produktas, o ką vaidentuvė sutveria, tas dar nėra filosofija ir teisybė.

Metafizikai turėtų imti tai domon ir nors trupučiuo skaitytis su teisybės ir moksliško protavimo dėsniais. Vienok jie to nedaro. Rėžia sava vąga ir lipdo "Absoliutus," sėja dogmas.

Asmuo, perskaitęs metafiziko žavėjančius sakinius, neįsigilinęs į minties prasmę, be kritizmo pusiau apsnūdęs per nosį murkteleja: "Taip, viskas nežinoma."

Pozitivistai to nedaro. Pirmon vieton jie savo filosofijai padeda neabejotinus pagrindus. Pozityvės filosofijos pagrindai—moksliškos bei matematiškos datos. Ant šių neabejotinių datų, kaip pamato, jie, abstraktiškai stato filosofijos šventnamį. Abstraktiškai, nes visų smulkiųjų gamtos fenomenų negalima matematiškai bei eksperimentaliai demonstruoti.

Pasiremiant paduotomis ir neabejotinomis datomis, abstraktiškas mąstymas ir logika daug sveria.

Apie abstraktišką mintį, leiskite dr. Carus'ui kalbėti. Štai jo žodžiai:

“Abstraktė mintis yra tai mokslo instrumentas, kuris atdaro mums kelią į gilesnį natūralių faktų supratimą.”

Ir be abejo, ko nepasiekia eksperimentai, tai turi atlikti abstraktis protavimas.

Mokslininkai kalba apie atomus, molekulus, etc. Reikia pripažinti, kad nė vienas jų nėra matęs atomo, o kalba apie jį, kaipo nedalinamą materijos vienetą. Šią abstraktę savo mintį pastiprina tulomis moksliskomis datomis. Jeigu, pavyzdžiui, yra žinoma ir neabejotinai priparodyta, kad visatoje esti elementas, vadinamas oxygenu, ir taip jau yra tvirtai priparodyta, kad yra elementas, vadinamas hydrogenu. Kuomet šiuodu elementu sudeda kruvon ir pererzina elektrikos vilnele, tuomet įvyksta eksplozija ir pasidaro vanduo. Toliau moksliska analiza parodė, kad viena oxygeno dalelė susijungia su dviem hydrogeno dalelėm, pagimdydamos vieną vandens molekulą.

Nors čia ir nėra jokios abejonės, kad viena oxygeno dalelė susijungė su dviem hydrogeno dalelėm, bet kaip šias daleles turime pavadinti? Fyziškųjų mokslų mokslininkai pavadino jas atomais. Jie ir kalba apie juos, kaipo nedalinamą materijos vienetą. Iš vienos pusės atominė teorija yra begalo abstraktiška, iš antrosios, kuomet imame domon reakcijas (chemiskas), yra labai aiški ir suprantama. Pirmon vieton atominė teorija yra labai abstraktiška, antrojon, iš bandymų ir rezultatų matome, kad ji remiasi neabejotina teisybe. Šiame atvejuje ko tik abstraktiškiau mąstomė, to daugiau išsiaiškiname gamtos fenomenų. Čia ir esti tas abstraktis raktas, kuris “atdaro kelią į gilesnių natūralių faktų supratimą.” Šiaip ar taip, pozityvistų abstrakcijos visgi paremtos reališkumu.

Metafizistai pirmon vieton padaro kelias gudrias supozicijas, ant kurių ilgainiui sukrauna visas abstrakcijas ir, suprantama, taip darydami, nestebėtina, neprieina nė prie jokio galo.

Idant paslėpti šį savo protavimo defektą, jie griebiasi vien tik jiems suprantamų terminų, kuriuos pasakui pakrikštija teisybe. Ilgainiui visą šį savo triusą vadina filosofija.

Nestebėtina tatai, kad metafizikai pagamino tiek daug visokių nesuprantamų esybių, absoliutų, dievų ir kitokių metafizikos elementų.

Principialis tarp metafiziškos ir pozityvės filosofijų skirtumas yra tame, kad viena remiasi supozicijomis ir nesuprantamais bei įsivaizdintais abstraktais, antroji remiasi moksliskomis datomis ir

ant jų besiremiančiomis abstrakcijomis. Todel pas pozityvistus taip tankiai nemirguliuoja “absoliutai,” “vyriausios esybės” bei “Pirmoji Priežastis,” kurios visos tiek tereiškia, kiek dailiai išpustas muilo burbulas.

Kaukas.

Mokėjimas Skaityti.

Dabartiniu laiku retai sutiksi nemokantį skaityti žmogų. Musų laikais butų lyg ir keista nemokėti skaityti. Skaito daugelis, bet ar daugumai tasai skaitymas naudos sueina. Kitas užsiganėdina tiktai perskaitymu ir nesirupina ką gerą išneša iš to. N. Rubakino prilyginimu toksai skaitymas panašus Danaidų darbai: kiek ne pilk vandens, bet kiauros statinės niekuomet nepripildysi. Skaitytojas tiktai semia įvairias žinias, faktus, idėjas, nesirupindamas jas suprastai, persiimti jomis. Jisai tik laukia sekancios kningos, kad ir su ja vienodai pasielgus.

Fagė pataria skaityti išlėto. Minčiai neužtenka vien tiktai įeiti galvon, ji turi but apmąstyta. Mintis turi tarytum prisijungti prie tų minčių, žinojimo, kuris jau yra galvoj.

Gera šin klausiman atsako Jasinskis, Charbino komercijos mokyklos mokytojas. Jo išleistoje kningutėje *Kningų skaitymas* patariama perskaitytą apžvelgti dviejais žvilgsniais: ką norėjo pasakyti autorius ir kaip tą viską suprato skaitytojas. Žodis esti tik tam tikro psichikinio pergyvenimo ženkle. Beskaitydami iš tų atspausdintų ženklų sąryšio budu gauname balsus, iš balsų—žodžius. Savo kaleinion žodžiai sudaro vaizdus, o šie pastarieji išaukia atsakomas mintis, jausmus. Tokiu budu beskaitant pasidaro labai sudėtinis psichikinis pergyvenimas. Skaityme dalyvauja ne vienos mintis, bet ir jausmai, valia. Tegu tik prisimena kiekvienas jaunystėje pralietašias beskaitant ašaras, išreikštą juoką.

Beskaitydami mes perimame mintis. Tuo atliekame tą, kad autoriaus žodžius mes pervedame savais. Kaip autorius, taip ir skaitytojas turi kuo-nors besiskiriančią savo kalbą, savo terminus ir savus terminų išaiškinimus, savo stilių, logiką ir t. p. Jeigu mes tikrai suprantame autorių, reikia dar buti jo supratimų ir išreiškimų stovyje, reikia buti jo dvasios pasaulyje. Tame atžvilgyje Rubakin priveda pavyzdin žodį “Chinija.” Įvairiose ypatose tasai žodis išauks įvairius pergyvenimus. Japonas, amerikietis ir rusas greičiau subrus ištarus šį žodį, negu serbas, turkas ar hispanas, taipogi Charbino gyven-

tojas sulyginus su Europos Rosijos gyventoju. Savo keliu kitaip pasitiks jį diplomatas, gydytojas, inžinierius, juristas, mokslinčius. Išėina, kad atspaus-tajin reikia labai giliai įsigilinti. Priegtam suderinti savo supratimą su autoriaus.

Verta įsiziūrėti, kaip įvairiai skaitytojai aiškina kningą, dargi specialiai kritikai nevienodai ją aptaria. Atminkime kokią daugumą aiškintojų turi kiekvienas garsus gilus mąstytojas. Dar daugiau tų aiškintojų susispietė prie tiesų ir šventų kningų. Juk Evangelija visuose krikščioniškuose kraštuose yra vienoda, bet ar vienodai ją supranta. Kiekvienas tikėjimas aiškina ją savaip, kuo du atskiru tikėjimu pasidaro priešingu kits kitam. Taip lygiai atsitinka ir su teise. Padarant išvadą, pasakysime štai ką: kiekvie-noje kningoje mes skaitome ne tą, ką norėjo iš-reikšti autorius, bet ką, kas parašyta mūsų sieloje priegtam skaitome tikrai tą, kas didesnė ar ma-žesnė giminystoj yra su mūsų žinojimu. Tamc psichikiniame pergyvenime autoriaus ir skaitytojaus verta atkreipti dėmesį, nes jis daug kame skiriasi. Tą ypač turėtų įsidėmėti tie, kurie nori save lavinti.

Šiuo tarpu trupuč plačiau pakalbėsiu apie didesnį ar mažesnį dalyvavimą skaityme valios. Abiejuose atsitikimuose skaitymas ryškiai skiriasi, tuo atžvilgiu jis skiriamas į aktyvų ir pasyvų skaitymus. Kaip sako Jasinskis, pasyvus skaitymas atsižymi visišku nedalyvavimu domos ir mintijimo. Pasyvus skaitymas charakteringas dar tuo, kad įgyjamoji prie šio mede-ga suvisu menkai rišasi su tuo, kas jau yra mums žinomu. Skaitytojas perskaito ištisai storas kningas, nuo kurių nieko neliekasi. Tas, ką jisai perskaito neturi prie ko prikibti, kad padauginus žinojimą. Tik įsiziūrėkite savin, koku greitumu jūs norite per-skaityti kokią nors užimančią apysaką, kaip greitai verčiate puslapius. Arba štai da vienas pavyzdys: išryto skaitote didžius laikraščio lakštus, vėla greitai peržiūrėte atspausdintąjį, labai retai į ką nors įsi-gilinate. Iš daugumos, kas atspausdinta laikraš-tyje įsidomiama tik keliose eilutėse. Pasyvio skai-tymo pavyzdžiu gali buti skaitymas "madinės lite-ratūros," skelbimų.

Daug kuo skiriasi aktyvus skaitymas. Daugel kam jisai nėra žinomu. Kiti jį pažįsta tik tiek, kiek reikėjo mokintis, prisėjęs ką nors priruošti. Bet aktyvus skaitymas dar nėra užduotų pamokų moky-masis. Toksai pamokų mokymasis, kursai prakti-

kuojamas daugumos moksleivių, labai artimas pa-syviam skaitymui. Tik šiuo kartu dalyvauja atmin-tis, bet visgi nežiurima, ar skaitytojas stengiasi su-prasti autorių. Aktyvus skaitytojas stengiasi suprasti skaitomą mintį ir sąžiningai perversti jo į savo kal-bą. O toksai vertimas yra ilgo darbo vaisius, taip skaitydamas autorius skaito labai lėtai. Skaitytoja: įsidomi skaitojaman, stengdamasis pratęsti autoriaus mintis ir pergyvenimą, kartu su tuo daryti išvadas, pritaikomas gyvenimop, prie savų minčių. Kartu su autorium, skaitytojai įtampiai veikia, lyg pratęsdamas autoriaus tvėrimą.

Pasyvus skaitymas pasižymi priepuoliamu budu ir skaitomas medegos įvairumu. Aktyvus skaitymas atsižymi išdirbta metoda ir parinktosios medegos vienodumu. Tai systematinis skaitymas. Prie šio atsitikimo atsibuna rimtas darbas ir viso aktyvio skaitymo budas griežtai nepanaši į taip vadinamąjį lengvąjį skaitymą.

Aktyviai skaitantis skaito suvisu palengvėl. Priegtam skaitymas lydymas įvairiais užrašais, jieš-kojimais kitose kningose; kartu gimsta ištisa klausi-mų eilė, kad išaiškinus nekuriuos prieštaravimus, ne-aiškumus. Aktyvus skaitymas panašus skaitymui sve-tima kalba parašytos kningos. Tuomet esame pri-versti nuolat žiūrėti žodynyn, kuo praturtiname savo žinojimą. Taip ir aktyviame skaityme. Perskaite įdomią mums kningą, tuojau jaučiame, kad perskai-tytas likosi mummyse. Kaip augščiau minėjau prie paskutiniojo skaitymo jau yra išdirbta tam tikra sau programa, reiškia ir kningos pirm laiko parinktos ir skaitytojas žino, kad jos turi atnešti jam naudą. Skaitytojas turi jomis pasiimti. Suprantamai, kad yra dar ir pereinamos įvalkos. Bet šiuo tarpu ne-verta jas pažymėti, nes tai nedaug atneš naudos. Svarbu tik pažymėti skirtumas tarpu abiejų skai-tymo rūšių. Kuomet tai bus suprasta, tai kiekvienas žinos, kad norint lavintis, pačiam dirbti, rei-kia rinktis aktyvų skaitymą, bet niekaip ne pasyvų.1)

Pagal N. A. Rubakin'ą,

Parašė Sn.

Draudėliai

I-VIII-14

1 Norinčiam plačiau šiuo klausimu pasiskaityti patariama peržiūrēt *Laisv. Mint.* NN40-41 **Kaip skai-tyti naudingiau geras kningas.**

Dailioji Literatura ir Daile

DU KELIU.

Iš saulėtekio, kur aušros gyvenimo pradžia, aukso prieangyje, kur amžinai dega tekanti saulė, prasideda gyvenimo vieškelis. Jis traukiasi per horizontą vakarų link, kur gėsta dienos saulė.

Amžinai jaunyste žydinčius gyvenimo vartus žmonijai atveria meilės angelas ir pro juos per lopšio slenkstį šin pasaulin įžengia—žmogus.

Žmogus, įžengęs šin pasaulin ir, apdovanotas augšta išmintimi, vos tik spėjo numesti nuo savęs kudikystės vystiklus, patsai vienas, išmanimo lazda pasiremdamas, tarp įvairių reginių,—leidžias per pasaulį—vakarų link, kur gėsta gyvenimo dienos saulė; o jos prietemoj, juodu šydu pridengti, stukso gyvenimo pabaigos vartai, pro kuriuos, vėl iš šio pasaulio išžengia žmonija...

Pradžioje gyvenimo, šale Išminties vieškelio, kur žmogus pradeda savo kelionę, lydimas po sparnais dvasių ir Meilės Angelo, duriasi gyvenimo dulkėmis apsuptas nedorybės kelias, kuris, viso pikto klampynėmis, traukiasi per pasaulį vakarų link. Savo dorybe pridengtomis nelabystėmis ir gundimais vilioja iš Išminties vieškelio silpnadvasius keleivius. Tuli silpnavaliai, sužavėti nelabais gundymais, leidžia apipainioti savo širdį nelabysčiu tinklu, ir, supančiuoti piktais palinkimais, beapsipriešinimo piktybių įjagai,—eina viltvilingu gyvenimo taku prie Amžinosios Bromos.

Štai du, nuvargusiu ir peržygiavusiu gyvenimo horizontą keleiviu, stojosi gyvenimo pabaigos prieangyje, kur laukia atsivėrimo Amžinybės Vartų ir savo gyvenimo dekreto...

Vienas jų, kuris ėjo Išminties keliu, duslus, prazilęs ir amžiaus sulenktas senis, bet ramia išvaizda ir sąžine drąsiai laukia atsivėrimo kelionės pabaigos vartų, kad žengti amžinybės ramumo pasilsin.

Antras-gi, kuris sekdamas, pasiduodamas žemam instinktui, klampojo viso pikto šuntakiais, pastyręs baimėje dreba gyvenimo pabaigos prieangyje.

Čia jis, tartum iš sapnų pabudęs,—pamato viso savo gyvenimo nelabus troškimus, darbus ir veltui nelabiems siekiamis praleistas gyvenimo dienas, mėnesius ir metus.

Mirties agonijoje jam da kartą perbėgus, peržvelgus viltvilingo gyvenimo istorijos lapus, tučtuojau atbunda sąmonė, mato prieš savo akis nuskriaustųjų šešėlius, sukūla minčių audra, kuri drasko sąžinę, it erelis Zeuso prie uolos prikaltą Prometėjų.

Dabar pasibaigė visos puikybės, o slenka tik baugūs šešėliai. Gal trokštu stoti galiunu dvasioje; norėtų sumikstėti, atsisteisti,—sugrąžinti artimui neteisiam išplėštus turtus, nuplėštą garbę ir visą tai, kuo artimą yra nuskriaudęs, tečiau to negali padaryti, nes jau dabar ne laikas.

Palengva veriasi gyvenimo pabaigos vartai ir, teisybė svarstyklės rankoje laikydama, šaukia dėti ant jų gyvenimo darbus, idant už juos gauti teisingą atlyginimą—užmokesnį.

Iš gerų darbų kyla išminties liepsnos, kurios apšviečia gyvenimo horizontą. Prastieji nyksta ir tirpsta, išduodami tamsiai juodus debesius, kurie temdo jaunųjų keleivių takus...

Gyvenimo pabaigos prieangyje sueina visi luomai—išdidūs karaliai ir popiežiai, vargšai ir elgėtos.

Mirtis ir amžinybyė skaito visus lygiais.

Karaliams ir popiežiams čia nuima karunas ir pastato vienon eilėn su vargšais ir elgėtomis. Mirties akyvaizdoje visi lygūs...

Rusti teisybė, pasvėrusi gyvenimo darbus, be pasigailėjimo, lygiai skaito visų dekretą...

Ir pavirsta žmogus dulke, o tik jo darbų šešėliai stuksoja tarp gyvųjų...

Žemaičių Antanas.

Juozas Andrušaitis.

“Pasiutėlė.”

(Iš “Mylėtojaus Skundo.”)

—o—

Vakar apleidau seklyčią
 Pylio namus puikų angų;
 Šiandie stojau prieš bažnyčią,—
 Mus' kaimiečių visą dangų.
 O apleistoj kriušo, skaldė
 Mintis didžių architektų;
 Tad man' širdis maldas beldė,
 Kad Dievs meilę jiems suteiktų.
 O taip tyku čia į rundą!—
 Širdies ypai tiktai dunda
 Ir bažnyčia niuksu žvilgsnį
 Met' ant dirvos, tartum dilgsnį.
 O ta dirva sau laiminga—
 Siubuoj' glėbyje zefirų

Ir ten dalgių šimtai zvinga
 Stiprioj rankoj' kaimo vyrų.
 Kuomet aromu ją gaivina,
 Keliu skaistuoelē it plaukia,
 Sau į plaukus varpas pina,—
 Stov,...' pašoka,... bėga, šaukia...
 Jos marškiniai plonos drobės,
 Be rankovių, petį sega;
 Viens tik šonas jaisiais gobės,
 O kits,—kaip veids josios dega.

Ir krutinę nuogą dangsto
 Žiupsniai plaukų gryno lino,
 Ir ašaroms, it iš anksto,
 Kaip kad rasa jie užtvino.
 Andarokas aštuonytas,
 Apibrizgęs iki kelių,
 Vasiikomis iškaišytas,—
 Darbas jaunų jos rankelių.

Eina basa dar išlėto,—
 (Prisiglaudžiau aš prie vartų)
 Po šventorių gėlės mėto
 Ir dainuoja, o lig bartų:—
 — O veidmainiai, sako, myli,
 Brolius savo ir Tėvyne;
 Gamtos tiesas jie užtyli,
 Skelbia dogmų tik mezgynę.

— Svetur naujo jieškos tako,
 Viešpataut visus mokina:
 Mums,—tik tarnaut vis jie sako,
 O drąsą pekla baugina.
 Myii, sako,—tikės aklas:
 Meile jieško kelio naujo,
 Nors reik duoti už tai kaklas,
 Arba praliet marės kraujo.

— Myli... Uu!... dabar terios!
 — Šoka, bėga man' pamačius—
 — Uu!... Uu!... žais ir terios!
 — Deng' galvą rankas pastačius.
 — Graži, miela jaunikaitē!
 Atleisk, meldžiu, aš čia viešas,
 Tu skaisti kaipo dievaitē,
 Kas gal buti tavo priešas?

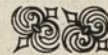
— Tu ne kunigs?!—Ir ne ponas?!—
 Tu panašus į vaikina:
 Pons ir kunigs, it šetonas,
 Prie maldos mane kankina.
 — Kada gniauzio mano širdį,—
 Moku aš tikrai kentėti;
 Kada tamsa rija viltį
 Ar neturiu tad liudėti?

— Mišių Šventų daug mes ruošēm
 Šventenybes visas pirkom,
 Kalvarijas visas puošēm
 Gulint kryžium verksme mirkom.
 — Sakē, mus velniai pristojo—
 Lašingom's šventybēm's vaikē,
 Bet velniai jų nepabojo,
 Tik iš namų mus išvaikē.

— Paskui sesuo prisigirdē...
 Brolius—sau į galvą šovē...
 Tėv's—degtine nusigirdē...
 Mama... linus dirtyj' džiove...
 Likau viena... plaukų kasos...
 Ir maškiniai... Ui!... krutinē...
 O sijonas... kojoms... basos!—
 Šiandien esu paskutinē...
 — Jaunikaiti, tu nerusti!?...
 Jūs ne kunigs!—Koks-gi geras!—
 Ir nemušit ir ne plusti,—
 Nuliudęs?!—Kam?—Juk tu geras!
 Aš ne'psirėdžius? ve, priklausiu—
 Šventai žemei nekenks nieko;
 Plaukais, rankom's prisigaubsiu
 Nėra gėdos ir nēr grieko.

Ir aš, matot, nepasiutus,
 Pons ir kunigs tik taip remē,
 Jaunikaiti! nepasiutus,
 Tik aš myliu šitą žemę...

.....

Dailės Vieta Gyvenime.

—o—

Kaip muzika sužavėja, pagauna asmens vaidentuvę ir nešia ją ant švelnučių muzikos sparnelių, taip ir dailė—skulptura ir braiziniai netik pagauna ypatingą dvasią, bet dar ją pačią priverčia pasinerti minkštutėse švelnumo bangose ir nors ant valandžiukės priverčia ją nusitolinti nuo imtynės, nuo žiaurios kovos už buvį. Taigi dailė auklėja žmonių visas gerąsias ir švelniąsias ypatybes.

Nieks—nė žodžiai nė raštas negali taip dailiai išreikšti pavasario švelnumą, kaip su pilnu dailininko įkvėpimu nupieštas paveikslas. Nė maldos, nė giesmės, nė jauslingi pamokslai nepadaro tokio įspūdžio ant klausytojo, kokį padaro Jezaus, Motinos arba kitų šventųjų dailiai nupiešti paveikslai. Jie tiesiog kažin ką sąkyte sako žiūrėtojui ir jis visai neįjunta, kaip jo jausmai

tartum visai apmiršta, tik širdis smarkiau plaka. Šiuo atžvilgiu dailė turi kažin kokią nesuprantamą galę, kurios neturi nė literatūra, nė šventosios giesmės, nė pamokslai.

Įsitėmykime tokį stovylą, kur moteriškos lyties ypatos, kas dailėje yra paprastas dalykas, lieja vandenį iš indo indan ir toliau tas vanduo susibėga viename didžiuliame inde. Kiek čia švelnumo, kiek vaizdingumo, o kiek šis stovylos pagimdo naujų minčių. Kad ir šiame atvėjyje moteriškos lyties ypatos gali reprezentuoti dailininkus. Vanduo—jų pagamintoji dailė, o tas didžiulis vandens prudas yra dailės nuzėjai, kuriuose žmonės gerisi dailininkų tvariniais.

Paprastai, plikai dailininkai nėra pratę reikšti savo mintis. Beveik iš kiekvieno paveikslo reikia išskaityti daugiau, negu matome. Tik tada pilnai gerimės daile, kada išskaitome paveikslų reikšmę. Jei to negalime padaryti, dailė mums pasilieka plika ir visai mažai teiškianti.

Kas link dailės pamylėjimo Felix Clay savo veikale, *The Origin of the Sense of Beauty*, teisingai sako: "Mes nemylime daiktą per tai, kad jis yra dailus, jis yra dailus, nes mes jį mylime." O dailumą kiekvienas armuo šavaip supranta.

Dailė saldina žmonių gyvenimą. Jos vieta gyvenime yra labai svarbi. *Merkio Banga.*

DIETA.

VIENAS dalykas, be kurio asmuo negali gyventi, yra maistas. Maistas žmogaus kunui yra taip reikalingas, kaip augmeniui vanduo ir trąšos. Patyrimas mokina, kad ne visos trąšos yra vienodai augmenims reikalingos. Panašiai ir ne kiekvieną maistą kunas priima su tuo pačiu pasigerėjimu.

Apie dietą galima pakalbėt plačiai ir galima viską apibendrinti tik keliais sakiniais. Nenorėdamas buti nė vienpusiu, nė plačiai gvildenti dietą, čia pabrėžiu tik pačius svarbiausius bei žymiausius šio klausimo dalykus, kuriuos pravartu žinoti kiekvienam asmeniui.

Paveikslan, jei tulas ukininkas atkartotinai sodina tulas daržoves, arba sėja tulus javus tame pačiame pudyme, ilgainiui daržovės arba javai užauga labai užkežę. Kodėl?—gal klausime. Todėl, kad tame pudyme nėra toms daržovėms arba javams reikalingų trąšų arba, kitaip sakant, ten nėra atsakančio maisto, kuriuo besistiprindamos, auga daržovės arba javai.

Kaip daržovės maitinas trąšomis, taip kunas—maistu. Nuo atsakančio ir gerai sutaisyto maisto priguli asmens kuno dailumas, jojo fiziškasis stiprumas, proto veiklumas ir išmintingumas, panašiai, kaip buinios daržovės priguli nuo trąšų.

Kiekviena virėja bei valgių sutaisytoja turi klausti savęs: koki yra geriausi valgomieji produktai, kurie geriausiai prisideda prie ypotos taip kuno ir proto? Koki yra greičiausiai ir lengviausiai sugromuliuojami valgiai? Koki valgiai palaiko kune chemiškųjų elementų lygsvarą? Kuomet virėja atsakys šiuos ir panašius klausimus, tuomet ji tinkamai pagamins atsakančią maistą.

Koks yra tinkamiausias maistas asmens kunui? Be abejo, tas, kuris pagimdo daugiausia energijos. Nė viena ypotos kune celė negali gyventi be energiją gimdančiojo maisto. Bet koks maistas gimdo daugiausia energijos?—gal klausime. Suprantama, karboniškasis "kaip anglis, paprastas karbonas, yra geriausias kuras garo inžinui,—sako dr. E. L. Fisk,—taip karboniškasis maistas yra geriausias kuras ypotos inžinui—kunui." Cukrus, bulvės, duona, daržovės, ir iš javų pagaminti valgiai yra vis tai taip vadinamas karboniškasis maistas. Šis maistas pagimdo ypotos kune daugiausia šilumos, todėl jis yra ypotos kunui reikalingiausias. Be to šį maistą asmens viduriai lengvai sugromuliuoja. Mėsiniai valgiai netik sunku viduriams sugromuliuoti, bet dar iš jų atsiranda viduriuose visai netinkamos medžiagos, kurią viduriai turi stumti laukan. Iš šios medžiagos, jei ji kiek ilgiau pasilieka viduriuose, gimsta organiškos rugštys, kurios ilgainiui sukietina vidurius ir sustabdo jų veikimą.

Teisybė, mėsiniai valgiai budavoja kuną, gaminami naujas kuno celeles išnykusių vietoje. Tečiau šių celesių gaminimui mėsinų valgių kunui visai mažai tereikia. Jei asmuo valgo truputį mėsos—žinoma—geros—kartą į dieną, to užtenka palaikymui kune lygsvaros. Antrą vertus netik mėsa palaiko kune pageidaujama lygsvarą, bet tą patį, tik su geresnėmis pasekmėmis, atlieka žyrniai, šablonai, riešutai ir kiti valgomieji daiktai, kurie turi savyje proteinų, k. v. kiaušiniai, suris, pupos ir k.

Seniau ir mokslininkai manė, kad mėsa ypatai nekenkia, bet, pasak dr. E. L. Fisk, šioje srityje Amerikos tyrinėtojų—Chittenden'o, Fisher'io, Mendel'io, Osborne'o, Denmark'o tyrinėtojo Hindede'o, vokiečių tyrinėtojų Heubner'io ir Rubner'io bandymai parodė, kad žmogaus sveikata gali buti daug geresnė tada, kada jis valgo tki truputį mėsos, o daugiausia daržovių.

Kurie sunkiai dirba (fiziškai), tiems negrėsia toks pavojus nuo mėsos valgymo, nes jų viduriai yra stipresni ir pajiegia sugromuliuoti kietą maistą.

Tie, kurie sėdėdami dirba, turi atkreipti ypatingą dėmesį į valgius, nes jų viduriai jokia būdu negali sugromuliuoti sunkių valgių. Kuomet viduriai apsi-sunkina, tuomet jie ilgai užkietėja ir nedirba taip, kaip turėtų dirbti. Kuomet viduriai tulą laiką nedirba atsakančiai, tuomet atsiranda juose kenksmingos ir blėdingos medžiagos, kuri netik suardo vidurius, bet dar užtersia ir užnuodija kraują. Asmens skaistumas priguli nuo kraujo tyrumo, o kraujo tyrumas priguli nuo to, kaip viduriai gramoliuoja maistą.

Tuli sako, kad, va, valgau tai, kas tik, taip sakančias, į rankas patenka, o nuo to neturiu jokios blėdies. Šis blėdies neturėjimas dar nereiškia, kad valgiai nedaro viduriams blėdies. Kuomet ypata pilnai sveika, tuomet gali prabėgti net keli metai laiko, iki jos viduriai sugenda nuo netinkamų valgių. Bet reikia tai įsitęmyti, kuomet jie kartą sugenda, tuomet prisėina sunkiai sirgti, reikia daug pinigų išmokėti daktarams, už vaistus; prieto, viduriai jau neįgauna tokios stiprybės ir veiklumo, kokį pirmiau turėjo. Tatai matome, kad maistas yra labai svarbus dalykas žmogaus gyvenime.

Ilgų išvedžiojimų nedarant reikia tiek pažymėti: kiekvienam reikia valgyti lengvus pusryčius, kiek sunkesnius pietus ir lengvą vakarienę. Valgyti kuodaugiausia daržovių ir vaisių. Valgyti daug bulvių, kopustų, pastarnokų, ir kitų daržovių, o mėsos užtenka valgyti kartą į dieną. Nemėsiniai valgiai netik geresni, bet ir pigesni. **Kaukas.**

I VISUOMENĖ.

—o—

Drauge su kare eina limpamų ligų epidemija. Vargas tai šaliai, kurią ši baisyji viešnia ištiktu neprisiruošusia. Toli daugiau negu karė ji gali nuterioti tą šalį. Karė sulyginamai tik nedidelę aukų dalį išrauja iš visuomenės tarpo. Epidemija gi ne-

skiria nieko—ji skina taip jauną, taip seną; taip stiprą, taip silpną.

Ir mūsų kraštui teko sunki našta—visos karės baisybės. Skaudus vargas ir skurdas ištikto mūsų žmones. O kur vargas, skurdas, ten nusiminimas, apsilėidimas. Tai yra tinkama ligų epidemijai dirva. Bet jei mes bendrai ruošimės sutikti tą grėšiantį pavojų, jeigu išanksto pradėsim rūpintis, kaip nuo jo apsigynus, tuomet galima daug kas padaryti, kad ji nuo mūsų atgrėžus arba kiek sušvelnijus. Tas reikalas parupo musm Moskvos lietuvių studentų bureliui. Mes manome, kad spausdintu žodžiu galėsimė suteikti Lietuvos liaudžiai reikalingų žinių, pamokimų, patarimų. Kad ir iškilty ligos, tai, žinant kaip nuo jų saugotis, kaip su jomis kovoti, jau bus drąšiau jos sutiktos ir ne taip baisyos.

Bet tam darbui reikalinga nemaža pinigų. Šiek tiek jau esame surinkę, bet tai dar toli neužtenka, kad išleisti taip reikalingų Lietuvai kningelių. Todėl dabar krepiamės į visas laikraščių redakcijas, draugijas, jų skyrius, ratelius, pramonijos ir prekybos įstaigas ir šiaip į pavienius žmones, kuriems rupi šis reikalas,—prisidėti savo aukomis.

Kol-kas leidžiame tokias kningas:

- 1) Apie limpamasias ligas, 2) Apie geriamo vandens švarumą, 3) Kas tai yra dezinfekcija, 4) Apie cholera, 5) Apie rauples, 6) Apie desinteriją, 7) Apie šiltines, 8) Apie škarlatiną, 9) Apie marą, 10) Apie jaščavą.

Reikalas yra labai skubus, todėl prašytume, kad tie, kuriems tas darbas rupi, atsilieptų kuogreičiau.

Pinigus prašome siųsti "Lietuvių augštųjų Moskvos mokyklų moksleiviams šėlpti draugijos" pirminko vardu:

P-as Th. Naruševičia, Volchonka, Kniažy dvor, Moskva, Russia.

Lietuvių augštųjų Moskvos mokyklų moksleiviams šėlpti draugijos

Leidimo Komisija.

P. S. Meldžiame kitų laikraščių šį mūsų atsiliepimą persispausdinti.

Spauda ir Gyvenimas.

Mūsų ydos.—Ir kuo Amerikos lietuviai nepagarsėja? Tiesiog pasakius jie pagarsėja visokiais pasielgimais ir amatais. Kol-kas dar neturėjome juodrankų ir savos rūšies plėšikų bei užmušėjų, bet ačiu dievams jau ir tų susilaukėme... Reiškia, progresuojame... Džiaukimės...

Kun. Žebrio ir Gilmonaitės užmušimas yra tai dalykas, kurį reikia plačiau apkalbėti. Neužtenka apgailėti užmuštąjį, neužtenka nupeikti žmogžudžius, neužtenka paniekinti juos ir pasipiktinti jų barbariškais darbais. Dar reikia eiti toliau—reikia jieškoti prezasčių, kurių dėlei tuodu nedoreliu papildė dvigubą, baisią žmogžudybę. Prieš mus stovi klausimas: kas išauklėjo ir privedė, pakusino tuodu subjektu prie tokio pasipiktinančio, nuožmaus ir nežmoniško amato? Kas įkvėpė jiems gyvulišką dvasią ir išauklėjo juose gyvuliškas širdis, kurios nesudrebėjo prieš tokį baisų ir neapsakomai nuožmų darbą? Gal netikusi šalies valdžia, palaidus jų gyvenimas, prasti jų draugai arba, pasak tully mūsų publicistų, palaidi ir baisiai nevali mūsų spauda?.. Turėdami po ranka tikras priežastis, galėsime pakelti viešąją karę prieš jaunuolių ištvirkintojus.

Stumimas žmogžudžių nuo laisvamųjų prie katalikų, nuo pastarųjų prie socialistų, o nuo socialistų prie tautiečių, etc. parodo nedaugiau, kaip tik mūsų spaudos naivumą.

Niekšą atsiranda visur. Kartais jie gali išdygti pas katalikus, kartais pas tautiečius, o kartais išdygsta pas socialistus. Nėr ko tad badyti jais srovėms akis. Berods būtų daug išmintingiau, jei mes, ažuot analizavimo, kam piktadariai pirklauso, jieškotume priežasčių, kurios pagimdė, išauklėjo tokius išsigimėlius. O mes, kaip tik tyčia, tų priežasčių ir nejieškome. Dabar rašome ilgus straipsnius priparodydami, kad Montvidas buvęs katalikas, o Melba-Krakus—paprastas valkata, plėšikas. Katalikai-klerikalai vėl tikrina, kad juodu, ypač Montvidas, buvęs socialistas, etc.

Ką-gi tie visi straipsniai ir argumentavimai reiškia ir kokios iš to pasekmės?—Reiškia spaudos naivumą ir pasekmės labai prastos. Ir štai dėl ko.

Jeigu, daleiskime, Montvidas buvo katalikas, jeigu, kaip yra sakoma, jis net dirbęs katalikų srovei, tai aišku, kad Montvidą ir jojo darbelius turėjo žinoti katalikiškoji spauda, bet kodėl ji ikišiol tylėjo? Juk spauda tarnauja visuomenei ir josios tikslas ginti tąją visuomenę nuo negeistinių elementų. Jei ji to neatliko, reiškia, pamynė savo principus, svarbiausią spaudos priedermę.

Antrą vertus, jei Montvidas, pasak klerikališkos spaudos, buvo socialistu ir net stovėjęs arti socialistų spaudos. Reiškia, jis socialistams ir pažangiesiems buvo nesvetimas. Tai, tur but, žinojo ir spauda; žinojo, tur but, ji jojo darbelius, tai kodėl ji apie tai nepranešė visuomenei? Juk spaudos šventa pareiga teisingai tarnauti visuomenei. Iš to viso incidento vienas iš dviejų yra aiškus dalykas: klerikalai ar socialistai bei pažangieji nutylėjo, paslėpė negeistinius elementus ir užstojo kriminalistus, arba Montvidas buvo šiaip sau sutvėrimas. Neprigulėjo nė prie vienos sriovės. Jei taip, tai kokių tikslu primetame jį socialistams arba klerikalams ir tuo keliame tarp žmonių nesusipratimus bei neapykantą vieni link kitų? Dar viena dalykėlių čia neatbutinai turime įsitęmyti. Ir tai jis.

Kuomet 51 L. Minties n-ryje buvo paduotas sumanymas sutverti Amerikos lietuvių inteligentų organizaciją ir tarp kit-ko pasakyta, kad “nudien pas mus bile koki, nežinomo tobulumo magisteriai, pasivadinę save liaudies šventėjais ir išsijuosę platina tarp žmonių savosios rūšies “apšvietą.”—Berods *Keleivis*, cituodamas tai, nesuprato. Matyt, jam buvo neaišku, apie kokius nežinomo tobulumo magisterius ten kalbama. Ten buvo kalbama apie tokius magisterius, kaip nelemtasis Montvidas ir jam panašius. Tokių ponų pas mus buvo ir nudien nuo jų nesame liوسي. Taigi jei tas būtų buvęs neaiškų tam, kuris tik vakar apsigyveno tarp Amerikos lietuvių,—butų paprastas dalykas. Kuomet tas buvo neaišku *Keleivio* redakcijai, kurioje, galima pilnai tikėti, sėdi toks asmuo, kuris Amerikoje ilgiau gyveno už patį straipsnio autorių Z. Vitkauską, ir, berods, gerai pažįsta Amerikos lietuvius, tai jau keista ir išteisybės nesuprantama. Dar-gi rods kaip sykis šiuo laiku, kuomet tilpo “L. M.” p. Vitkausko straipsnis, p. B. Montvidas, tas, kuris dabar sėdi kalėjiman už kriminališkus darbelius, leido iš Chicagos neva medicinos lakiraštį *Galvočius*. Spauda apie tai nieko nesakė. Prie to, tilpo laikraščiuose daug korespondencijų iš St. Louis ir k. apie kažin kokį ten daktarą A. Antonov. Mūsų spauda ir į tai irgi neatkreipė domos. Reiškia, toleravo piktą. Kuomet tas piktas pasiekė augščiausįjį piktybės ir žiaurumo laipsnį, tuomet spauda, ažuot jieškojus pikto priežasčių, pradėjo systematiškai nagrinėti, kurios srovės žmonės yra piktadariai. Tokiais savo straipsniais ir nagrinėjimais tik sukeliame tarp žmonių neapykantą, daugiau nieko.

Nudien yra tarp Amerikos lietuvių tokių laikraščių ir žmonių neva darbininkų vadovų ir užtarytojų, ku-

rie tik demoralizuoja lietuvius. Rods prieš tokius elementus turėtų visi vienbalsiai kariauti. Bet to nedarome. Dar užtariame. Paskui stebemės, kad iš tokių, atsiprašant, sutvėrimų, išauga kriminalistai. Juk ir Montvidas, matyt, buvo agitatorium, lektorium, rods laikraščių platintoju ir jų, tur but, sandarbininku, buvo laikraščio leidėju, reiškia, liaudies švietėju, o galop kriminalistu! Štai koki puikus liaudies švietėjai!

Reikia prašalinti pikta iš mūsų tarpo; reikia apvalyti mūsų spaudą nuo profanizmo, "literatūros" ir patatyti ją jai prigulūnčion, augšton ir garbingon vieton. Reikia kontroliuoti lektorius ir nežinomus liaudies švietėjus.—Mums taip besielgiant bus mažiau progos tokiems Montvidams ir kitiems žemiems elementams prieiti prie liaudies ir įgyti joje įtekmę.

Idant galėtume daugiau nuveikti augščiau išvardintose dirvose, turime pirmon vieton sutverti mūsų Amerikos lietuvių-inteligentų draugiją, kurios nariai kontroliuotų mūsų spaudą, kontroliuotų viešąsias įstaigas ir k. Tuomet galėtume systematiškai kovoti prieš pikta, tuomet pasilikytų mažiau dirvos Montvidų, Krakų, et Co. darbams.

* *

Spauda ir moterų reikalai. Tuli mūsų laikraščiai turi moterų skyrius, kuriuose gvildena įvairius moterų reikalus. Tas pagirtina, nes moteris yra lygios vyrams. Jos turi gal nemažiau reikalų už vyrus. Tad aišku, kad jų reikalų gvildenimui laikraščiai yra taip reikalingi, kaip ir vyrams. Bet dėja, Amerikos lietuvių tokių laikraščių neturi. Gal jos pasiganėdina tuluose laikraščiuose esančiais skyrais. Gal taip. Bet kas-gi tuos skyrius veda?—gal klausime. Gal juos veda moteris, kurios rupinas Amerkos lietuvių-moterų reikalais, gal tos, kurios nori pakelti šios šalies lietuvių-moterų susipratimą, o gal-gi tos, kurios organizuoja Amerikos lietuvių?—Visai ne! Tai kas-gi, po šimts vėsulų, juos veda?—O-gi pats redaktorius, prigelbstint vienai-antrai moteriai-merginai! Ir ką-gi redaktorius nusimano apie moterų reikalus? Atsiprašant, jis tiek nusimano apie jų reikalus, kiek gaidys, sakysiu, apie astronomiją.

Jei tokius navatnus skyrius vestų vyrai anglų, francuzų, vokiečių spaudose, tų šalių žmonės turėtų iš ko pasijuokti. Toks darbas rasi jiems išrodytų savo rūšies vodevilium. Bet jei tokius vodevilius lošia mūsų laikraščių redakcijos, mes iš to visai nesistebeme.

Amerikoje lietuvių-moterų yra daug. Jos turi net savo organizacijas. Turi nemaža ir savų reikalų. Jų reikalų gvildenimui laikraštis yra neatbutinai reikalingas. Apie tai dviejų nuomonių negali būti. Tokio laikraščio vietą negali užimti komedijantiški tuluose laikraščiuose esantieji moterų skyriai.

Moterų laikraštį turėtų leisti ir vesti bei redaguoti pačios moteris bei merginos, kurioms Amerikos lietuvių moterų reikalai nėra svetimi. Tokio laikraščio leidimu turėtų užsiimti tik moteris.

Koki yra moterų reikalai, kaip jos juos turi gvildinti ir t. p. Apie tai tik moteris tegali kalbėti. Mes galime tik klausti, ar Amerikos lietuvių palaikytų tokį laikraštį? Atsakymas turi but positivitys. Jeigu vyrai, kurie yra mažai daugiau apsišvietę už moteris, palaiko Amerikoje net *dvidešimt keturis* laikraščius, tai kodėl moteris negalėtų išleidinėti ir palaikyti vieną, jų reikalamas gvildinti pašvęstą, laikraštį? Nėra jokios abejonės apie negalėjimą. Tokio laikraščio įsteigimu turėtų pasirupinti nekelios moteris, bet didžiosios jų organizacijos. Apie tokio laikraščio reikalingumą—geriau jau nė nekalbėti. Toks laikraštis turėtų buti visapusiškas. Jis turėtų pasiimti sau už tikslą, neatsižvelgiant į partijas, gvildinti visus Amerikos lietuvių-moterų bendrus reikalus.

Berods visi sutiksime, kad Lietuvoje moteris gyvena daug prastesnėse bei sunkesnėse gyvenimo aplinkybėse už Amerikos lietuvių moteris, o jos ten, pirmiau karės, turėjo įsisteigusios net kelis savo reikalams gvildinti skiriamus laikraščius. Kodėl-gi jos Amerikon to negalėtų padaryti?

* *

Žemė ir kaip jos įgyti. Vis daugiau ir daugiau Amerikos lietuvių bando įgyti žemės. Yra tai pagirtinas dalykas. Lietuviai per metų eiles pripratę prie žemės, todėl nėra jiems linksma gerti dulkes Amerikos piniguočių dirbtuvėse ir kasyklose. Jie nori apsigyventi ant ukių, tik nevysi žino, kaip reikia ukę įgyti. Delei mūsų vientaučių tamsumo ir nuolaidumo žemės trustai juos tankiai apsuka, nuskriaudžia. Pasitaiko taip, kad lietuviai perka žemės per laiškus. Tokiems pirkėjams žemės savininkai paskiria tokios žemės, iš kurios žmogus negali gyventi. Tokiame atvejyje žemės pirkėjas arba turi veik be vilties dirbti pas kitus ukininkus, arba, atidavęs pinigus žemės savininkui, pykdamas turi grįžti į miestą ir vėl eiti surukusiose dirbtuvėse.

Perkant žemės pirmiau reikia ją gerai apžiūrėti, o tada už ją pinigus mokėti. Gera žemė turi buti juodžemis su nedidelių molio nuošimčių. Po juodžemiu plėvė turi buti taip-pat juodžemis arba molis. Jeigu yra smielis arba žvyras—žemė, nors iš pažiūrėjimo ir daili, vienok niekam netikusi. Augmenis ima maisto iš apatinio žemės sluoksnio, kuris randasi po viršutine žemės pluta arba juodžemiu. Jei tas sluoksnis yra juodžemis, jame pasilaiko reikalingas augmenims maistas ir drėgnumas. Jei tas sluoksnis yra molis, augmenis ir jame randa reikalingų savo gyvybės palaikymui ir bujojimui substacijų. Bet jei ten esti smielis, iš jo augmuo nieko negali gauti, nes smielis paprastai neužlaiko nė maisto

augmenims nē drēgnumo, be ko javai negali bujoti. Toks laukas niekam nevertas. Matote, perkant žemės dar neužtenka matyti viršinę jos išvaizdą. Reikia žinoti ir tai, kas yra po viršutine pluta, po juodžemių.

* *

Kooperacijų reikalais. Kam yra brangi vienybė, tas turi pritarti kooperacijoms Amerikos lietuviams kooperacijos neturėtų būti svetimos. Iš vienos pusės Amerika yra gera kooperacijoms dirva, iš antros pusės pas mus dar nėra piniguočių, kurie užsiimtų didele vaizba. Tai galėtų lengvai atlikti didesnių miestų lietuvių kooperacijos. Bet mes jų neturime.

Kur gyvena daugiau lietuvių, keli jų susitarę galėtų steigti kooperaciją, kurios pasisekimas būtų neabejotinas. Bet mes tokių neįsteigiame. Geriau mėgstame pirkti daiktus iš žydų krautuvėlių ir lobinti juos, negu iš savo įsteigtų kooperatyvių krautuvių. Taip besielgdami darome tik sau skriaudą.

Kitados Worcester'yje, Lawrence ir k. buvo stiprių kooperatyvių krautuvių, bet jos išnyko, kai rasa saulei patekėjus. Kodel taip atsitiko? Ar ten buvo neuztektinai plati dirva jų bujojimui, augimui, kerėjimui? —Dirva, reik pripažinti, buvo plati ir ytin neišdirbta. Tur but delei stokos darbininkų tos dirvos išdirbimui, delei nelemtos saumylybės stiprios kooperacijos, kaip Lawrence, susibankrutijo.

Teisybė, tulos kooperacijos gyvuoja ir veikia, tačiau jų veikimas yra toks menkutis, toks nezymus, jog į tai rods net negalima daug ir domos atkreipti. Niekas nepagelbės mums mūsų darbus dirbti. Priseino mums patiems atlikti tai, kas mus apeina. Kooperacijos yra geras dalykas. Jų steigimas ir bujojimas priguli nuo mūsų pačių. Turėtume aktyviai užsiimti kooperacijų reikalais.

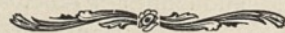
* *

Moskviečių atsišaukimas į visuomenę. — Šiame *L. Minties* numeryje išspausdiname mums prisiųstą moskviečių atsišaukimą į lietuvių visuomenę. Apie užmanymo vertę negali būti abejonės. Galime paabejoti apie tinkamą minėtų kningelių išleidimą, galime paabejoti apie tinkamą tų kningelių išplatimą, galime net klausti, ar lietuviai Lietuvoje pasinaudos tomis kningelėmis, bet apie kningelių vertę ir jų svarbą abejonės negali būti. Knigelės netik atliks tąją užduotį, kuriai jos bus išleistos, bet dar jos nemaža turto įneš menkutėn mūsų medikalėn literaturon. Turėdami tai omenyje, turime pritarti tokiam moskviečių užmanymui ir kiek kas galėdamas savo centais pagelbėkime jiems minėtas kningales išleisti.

* *

Fondai.—Šio mėnesio pabaigoje fondų stovis buvo sekantis:

L. Š. Fonde pinigų buvo.....	\$6,716.87
Tautos Fonde nuo spalio 28, 1914	
įplaukų	\$15,585.64
Išlaidų turėjo	\$2,817.55
Balansas	\$12,768.09
L. G. ir A. Fonduos	\$4,507.75

SVARBŲ BELGŲ IR FRANCUZŲ ŽEMĖS PLOTĄ UŽĖMĖ VOKIEČIAI.

—o—

Vokietija pati nuo karės daug nekeitėdama, vargais-negaliais visgi jau suspėjo praplatinti savąsias ribas. Teisybė, nuo karės šiek-tiek nukentėjo Prusija, bet jų kančias sulyginus su kitų šalių nuo karės nukentėjusių žmonių kančiomis,—tai tik šešelis.

Tuli žemės plotai, kuriuos vokiečiai užėmė, yra svarbūs net keliais atžvilgiais. Paveizdon, jie užėmė svarbiausius Belgijos miestus. Tuli jų (Antwerpenas) yra labai svarbūs komercijiniai miestai. Jie gali vesti netik naminę, bet ir užsieninę komerciją. Antri vėl buvo intelektualiais centrais. Brussels jau nuo senai buvo garsus mokyklomis, institutėmis, technikos įstaigomis, dailės galerijomis, muzėjais, prie to turi viršaus pusės milijono gyventojų. Vokiečiai paglemzė jį nuo belgų. Lygiai jie paglemzė stipriai fortifikuotą miestą Liege. Jie paglemzė ir kitus žemės vertės miestelius. Jau ir iš šio atžvilgio vokiečių atimta nuo belgų teritorija yra begalo svarbi.

Žemdirbystės žvilgsniu šioji teritorija, kurią vokiečiai išplėšė nuo belgų ir francuzų, yra labai svarbi. Kuomet kitur ant Francuzijos laukų užauga javų, aplamai vertės 150 dol. ant kiekvieno akerio, ant tos žemės plotu, kurį turi vokiečiai pasiėmę, aplamai rokuojant, ant kiekvieno akerio auga javų vertės 235 dol. Iš to matome, kad derlingiausią Francuzijos žemės plotą pasiėmė vokiečiai.

Šalis, kuri nėra apdovanota naturaliais turtais, negali būti labai svarbi. Tokioje šalyje maža tegyvena žmonių, ji nėra garsi dideliais miestais ir progresu. Šioje teritorijoje, kurią vokiečiai užkariavo, nestokuojadidesnių miestų, kurie žymiai pakelia jos vertę. Jau matėme, kad ši teritorija yra garsi žemdirbyste. Žemė, ant kurios auga derlingi javai, dar nėra taip gera. Daug kartų yra geresnė ta, ant kurios netik auga derlingi javai, bet joje geologiškos eros dar paslėpė didžius naturalius turtus. Šioje teritorijoje ir nestokuoja tų turtų. Apie šiuos žemės turtus lai kalba *Amerikos Nacionalė Geografiška Draugija*. Štai jos žodžiai:

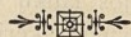
“Turėdama apie 10,000 ketvirtainių mylių Francuzijos teritorijos, arba apie vieną-dvidešimtadalį (1-20) kontinentalės Francuzijos, vokiečiai turi už savo kovos linijų netoli pusę industrialinės Francuzijos, ir apie vieną-dešimtadalį jos gyventojų namų. Čia randasi kasyklos, geležies liejyklos, dirbtuvės, taip-gi esti pieninės, ukės, kurios yra nudieninės Francuzijos džiaugsmas, turtas ir stiprumas. Šiame siaurame sklype, kurį vokiečiai valdo, yra iškasama apie 70% visų anglių, kuriuos Francuzija pagamina, iš čia gaunama 90% visos namie iškasamos geležinės rudos ir čia yra padaroma veik pusę visokių išdirbinių.”

“Garsiosios respublikos geležies ir plieno išdirbystė veik visiškai guli už vokiečių tranšėjų. Francuzija buvo ketvirta iš pasaulio tautų geležies ir plieno išdirbystėje, kas metas iškasdama 3,600,000 tonų negrynos geležies ir 3,100,000 tonų plieno. Ši industrija buvo sucentralizuota šiaurinėje Francuzijoje, nes čia radosi neišdirbtų materijų.”

Prieš karę vokiečiai geležies ir plieno išdirbystėje stovėjo antroji vietoj. Dabar, kuomet prijungė prie savo šalies Belgijos ir Francuzijos geležies ir plieno kasyklas, ji turi Europos tautų geležies monopolį. Seniau Vokietija per metus pagamino geležies ir plieno 12,300,000 tonų, Šv. Valstijos pagamina 24,500,000 tonų, Didžioji Britanija—6,040,000 tonų, Francuzija—3,102,000, Belgija—1,500,000. Vokietija pasiimdama nuo Francuzijos 10,000 ket. mylių, kartu pasiėmė netik geležies ir anglių kasyklas, bet ir 4,000,000 gyventojų.

Iš kurios pusės nežiūrėsime, vis-gi aišku, kad vokiečiai išlupė iš francuzų ir belgų labai turtingą žemės plotą. Vienok jie tuo nepasiganėdina. Jie nori, kad francuzai atiduotų jiems ir svarbų portavą miestą—Calais.

Dulcis.

Nuo L. Minties Administracijos.

Tulas skaitytojas rašo į Administraciją, jog jis laikraščio negaunęs jau trečias mėnesis. Pirmiau gyvenęs ant vienos gatvės ir gavęs laikraštį, dabar persikėlęs į kitą gyvenimą ir negaunęs laikraščio. Antras geras skaitytojas vėl rašo, buk jis pirmiau gyvenęs Illinojaus valstijoje ir gavęs laikraštį, o dabar gyvenęs Wisconsin valstijoje ir negaunęs laikraščio, etc., etc. Bet nė vienas iš dviejų skaitytojų nepranešė Administracijai apie persikėlimą į kitą gyvenimą ir nepridavė jai naująjį ir senąjį savo adresą. Ir kaip gerb. skaitytojai nori gauti laikraštį? Kiekvienas skaitytojas, kuris tik permaino savo gyvenimo vietą, turi apie tai pranešti Administracijai.

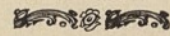
Taip darydami visuomet laikraštį gausite reguliariai ir laiku.

Tie gerb. skaitytojai, kurie dar neužsimokėjo už laikraštį ir apie savo padėjimą nieko nepranešė Administracijai,—toliau laikraščio negaus. Visiems suprantama, kad laikraščio išleidinėjimas labai brangiai atsieina. Dykai jį negalime siuntinėti. Begalo gaila mums, jei priseina sustabdyti laikraštį tokiam skaitytojui, kuris už jį dar neužsimokėjo ir nedavė jokios žinios laikraščio Administracijai.

Mes iš savo pusės dedame visas pastangas, idant *Laisvoji Mintis* būtų skaitymo vertas laikraštis. Jūs-gi brangūs skaitytojai netik atnaujinkite prenumeratą už laikraštį, bet dar stengkitės prikaltinti bent vieną savo draugą užsirašyti *Laisv. Mintį*. Mes tik su jumis, gerb. skaitytojai, pagelba galėsime nuveikti žymius darbus. Tikėdami matyti tarp skaitytojų da didesnį subruzdimą, da didesnį entuziazmą, pasilikame

Su tikra pagarba,

“L. M. Administracija,
2627 Calumet Ave.,
Chicago, Ill.

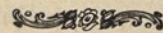
Prisiųstos Paminėjimui Kningos.

1. **Lietuvių tautos klausimas Europos karės metu, parašė A. Rimka.** *S. L. A. leidinys No. 23. Išleista Š. L. A. lėšomis. Tėvynės spaustuvėje, New York, N. Y. 1915 m. Pusl. 102. Kaina 35c.*

2. **A. Strazdo Raštai su autoriaus biografija ir pavekslu.** *Surinko ir spaudai prirengė J. Gabrys. T. M. D. leidinys No. 20. Spauda Lietuva Publishing Co., Chicago, Ill. 1914 m. Pusl. 77., kaina nepažymėta.*

3. **Vincas Kudirka, jo gyvenimas, darbai ir visuomeninės pažiūros.** *Parašė A. Rimka. Apie V. Kudirką, kaip muziką, parašė M. Petrauskas. Jaun. Lietu. leidinys No. 3. Spauda Žemaitis Printing House, 1915 Pusl. 35. Kaina 20c.*

4. **T.M.D. išleistų knygų katalogas.**

REIKALAVIMAS.

Reikalingi **L. Minties** platinimui agentai visuose didesniuose miestuose, kur gyvena lietuvių. Išlygęs puikios, uždarbis labai geras.

Platesnes žinias ir informacijas suteiks *Laisv. Minties Administracija*. Kreipkitės:

LAISVOJI MINTIS,
2627 Calumet Av., CHICAGO, ILL.

LIGONIO ŠEIMYNOS PADEJIMAS JEI JISAI NEPRIGULI PRIE

S. L. A.

Visi lietuviai rašykite prie Susivienijimo Lietuvių Amerikoje kur galite apsaugoti savo gyvastį ant \$150 iki \$1000 ir priegtam, mokėdami po 30 c. į mėnesį, gaunate iš S. L. A. po \$6.00 į savaitę pašalpos ligoje.

Reikalaudami informacijų, kreipkitės šiuo adresu:

A. B. STRIMAITIS, S L.A. Sekr.
307 W. 30th St., New York City.

LAISVOSIOS MINTIES AGENTAI.

Čia galite užsirašyti ir pavieniais num. nusipirkti "Laisvąją Mintį."

1. CHICAGO, ILL.

"Aušra," 3149 So. Halsted St.
J. Strimaitis, 5630 Ingleside Ave.
M. J. Damijonaitis, 901 W. 33rd St.

2. PHILADELPHIA, PA.

A. Rukas, 536 N. Percy St.

3. WORCESTER, MASS.

M. Paltanavičia, 15 Millbury St.
P. A. Dėdynas, 5 Diamond St.

4. LAWRENCE, MASS.

Zig. Jankauskas, 101 Oak St.

5. COLLINSVILLE, ILL.

A. M. Metelionis, 500 So. Clinton St.

6. CLEVELAND, OHIO.

J. Gritė, 1419 Auburn Ave.

Gerai laikraščiai padaro žmogų doru, protingu ir turtingu, o blogi nualina žmogaus protą, atima energiją prie geresnio darbo ir padaro amžinu vargšu.

Jei nori turėti tikrai gerą laikraštį, kuris pakeltų tavo dvasią ir vestų prie geresnės ateities, tai skaityk

"LIETUVA"

"Lietuvos" skaitytojai stovi doroje, supratime ir pasisekime augščiau už kitus. Kodėl? Todėl, kad "Lietuva" neveidmainiauja, bet rodo teisingą kelią.

"Lietuvos" prenumeratos kaina metui\$2.00

" " " Pusei metų 1.00

Užsirašydami, siųskite drauge ir prenumeratos mokesį, adresu:

A. OLSZEWSKI

3252 So. Halsted Street,

Chicago, Ill.

**The International :
College of Midwifery**

Geriausia akušerijos mokykla, inkorporuota Pensylvanijos valstijoje, priima moteris ir merginas, turinčias pradinį mokslą ir esančias 20 metų amžiaus.

Mokslas tęsiasi 4 mėnesius. Mokestis už mokslą \$100.00.

Baigusios mokslą gauna diplomus.

Mokyklos valdyba, pas kurią galima atsišaukti:

DR. J. ŠLIUPAS, Pres.,
1419 N. Main Ave.

DR. J. KULCZYCKI, Treas.,
1125 Pittston Ave.
SCRANTON, PA.

"AMERIKOS LIETUVIS"

Bepartyviškas 8 puslapių laikraštis, talpina naudingiausias žinias ir aprašymus. Parsitrauk, pamatyk! Be abejonės Jumi patiks.

adresas

M. PALTANAVIČIA,
15 Millbury St., Worcester, Mass.

Dr. Jonas Šliupas,

1419 N. Main Ave.,

Scranton, Pa.

Skaitykite ir Platinkite

L AISVAJĄ MINTĮ

KEISTUTIS PRINTING CO.

Atlieka geriausiai, pigiausiai ir gražiausiai bei sumaningiausiai visus nedidelius spaudos darbus, k. v., plakatus, konstitucijas, vizitines ir biznio korteles, programus, afišas ir t.t. Su visokiais spaudos darbais kreipkitės laiškų arba ypačiškai:

KEISTUTIS PRINTING CO.

3317 Auburn Ave.,

CHICAGO, ILL.

Kiekvieno mokančio skaityti lietuvių yra neatbutina pareiga skaityti ir platinti sekančius raštus:

Lietuvių Tauta Senovėje ir šiandien, yra rimčiausias ir didžiausias istoriškas veikalas lietuvių kalboje, kurį kiekvienas lietuvis turi neatbutinai perskaityti. Parašė Dr. J. Šliupas. 3 tomai; kožnas po \$1.50. Visi trys tomai	\$4.50	Dievo Piktadarystė, parašė Sabastijonas Faure.10
Spėka ir Medega, kas nori apsipažinti su gamtos pamatiniais įstatymais ir medžiaga, teskaito šią knygą. Kaina be apdarų \$1.50; apdaryta	\$2.00	Politiškoji Ekonomija, kniugelė, kurią kiekvienas darbininkas ir pramonininkas turi perskaityti. Pagal d-rą J. B. Marchlevskį ir kitus parašė V. K. Račkuskas.25
Inkvizicija, labai žingeidi ir tikrais faktais paremta, Kn. V. Dembskio parašyta, kniuga. Kiekvienam reikia ją perskaityti. Kaina	\$1.25	Tabakas, kaip jis žmonėms kenkia. Liaukime Rukę! yra nauja ir pamokinanti kniugelė. Kaina10
Kankintiniai ir kankintojai už mokslą, kas nori žinoti tikrą teisybę, kaip kitą kart mokslininkai buvo kankinami, lai perskaito šią labai žingeidžią kniugelę. Kaina	\$1.00	Lietuviai Amerikoje sutrauka D-ro J. Šliupo kalbos laikytos 5 dieną birželio, 1910 mete, Chicagos mieste.10
Iš Ko Kyla Melai ir skriaudos žmonijoje? Kiekvienas privalo perskaityti. Kaina75	Mažoji arba Prusiškoji Lietuva 19 šimtmeityje, parašė D-ras J. Šliupas "Laisvosios Minties" leidinys.10
Tikri ir netikri šventieji, labai akyva kniugelė.25	Kun. Vienožinskis ir jo dainos; tai kniugelė, kurioje žingeidžiai nupiešta didžiausio mūsų poeto-lyriko gyvenimas, charakteris ir jo dainos. Parašė Kl. Jurgelionis.10
Kaip Maskolija Persekiojo Lietuvą, čia daug išreikšta teisingų minčių apie maskolius ir nelaimingą Lietuvą. Pagal "L'Oppression Russe en Lithuanie" papiešė Kun. V. Dembskis.10	D-ro J. Šliupo Paveikslas.10
Kaip geriausiai Laidoti Numirėlį, įdomi ir moksliška kniugelė. Piešinys D-ro L. Wahlan iš angliško išguldė Kun. V. Dembskis.10	Išganymas Vargdieno.25
Ar Vyskupas Valančius Nebuvo Viliugiu Lietuvystės? Labai naudinga kniugelė. Parašė Kun. V. Dembskis. Kaina15	Imtynės Varguolių su Bagočiais.10
Užmušimas Caro Aleksandro II, parašė Jonas Gražys.15	Lietuviai, Ar Gerais Keliais Žengiame Priekyn? Yra tai nuoširdus atsikreipimas į lietuvius. Kiekvienas, kuris perskaitys kniugelę, nesakys, kad veltai laiką praleidęs.15
Maskolių Naguose. Tikras atsitikimas, atpasakotas D-ro J. Šliupo. Kniugelė verta perskaitymo.10	Vienakis.	5
		Koks Privalo Buti Vaikų Auginimas ir Auklėjimas, šią kniugelę turi perskaityti netik tie, kurie augina vaikus, bet ir tie, kurie nori žinoti, kaip privalo buti vaikai auginami, idant jie išaugtų dorais žmonėmis. Parašė D-ras J. Šliupas25
		Reikalingi agentai čia surašytų kniugų platinimui. Per kupčiams duodame gerą nuošimtį. Su visokiais reikalais kreipkitės,	

"LAISVOJI MINTIS"

2627 Calumet Avenue,

arba

Chicago, Illinois

DR. J. ŠLIUPAS,

1419 N. Main Street,

Scranton, Pa.

Namas be kningos, tai mokykla be mokytojaus.

Laisvoji Mintis FREEDOM OF THOUGHT

A popular scientific monthly in the Lithuanian Language.

Published by Zigmund Vitkauskas.

Subscription rate in U. S.

One year	\$2.00
Six months	1.00
Single copy	20c.

Advertising rates on application.

All communications should be addressed:

"LAISVOJI MINTIS"

2627 Calumet Ave.,

Chicago, Ill.

Laisvoji Mintis,

mėnesinis mokslo, politikos, literatūros ir dailės laikraštis, leidžiamas Zig. Vitkausko.

Kaina metams	\$2.00
Pusei metų	1.00
Pavienis numeris	20c.

Užsieniuose

Kaina metams	\$2.50
Pusei metų	1.25

Visokiuose reikaluose rašykite:

"LAISVOJI MINTIS"

2627 Calumet Ave.,

Chicago, Ill.